

For Hjemmet.

Et Tidsskrift for nyttig og underholdende Læsning.

3die Aarg.

15de November 1872.

2de Hefte.

Karl den Store.

(Fortsættelse.)

Karl og hans Hæjers Tog mod Spanien var den Tildragelse i hans Liv, som sættede sig dybest i Mindet. Den blev greben af Folke- digningen, udsmykket, forherliget, be- funget og fortalt saa ofte, at den næsten ikke kan gjenkjendes i sin hi- storiske Oprindelighed. Den faldne Roland blev Middelalderens seirede Helt, det store Mønsterbillede for den følgende Riddertid. Hans Død var bleven varflet, siger Sagnet, thi samme Dag, som Kampen ved Ron- cesvalles stod, skede der store Ter- tegn i Frankland; der blev saa mørkt, som om det var Nat, og mange Mænd reddedes for sit Liv. Han var den sidste, som faldt, men før han segnede af Hesten, satte han sin Lur for Munden, forat Karl skulde høre ham. Han blæste saa hvast, at Hjernen stod ham ud af Tindingerne og Blodet strømmede frem fra hans Mund og hans Øren. Og Lyden var saa stærk, at Karl, som var otte Mile borte,

mærkede, hvad der stod paa, og vendte om for at komme Roland til Hjælp. Han havde faaet mange Saar, siger Sagnet, og var allerede engang daanet af Blodtab, men han sad saa fast i sin Sadel, at Hesten bar ham ud af Kamptummelen. Da han kom til sig selv igjen, traaf han sig ud af Slaget og steg op paa en Bakke og satte sig her mel- lem fire Stene. Herfra kunde han se Karls Hær i det Fjerne komme ham tilhjælp. Hos ham var hans Lur Olsfant og hans Sværd Dy- rendal. Han faldt atter i Afmagt, og en Hedning, som troede, at han var død, ilede til og sagde: Du er Keiserens Søstersøn overvunden, og hans Sværd og hans Lur skal jeg føre til Arabia. Han rykkede Ro- land i Stjægget; men da kom denne til sig selv og sagde: Ikke er du af vore Mænd, og han slog ham der- paa med Hornet i Hovedet, saa Di- nene laa paa hans Kindben og Ho- vedet revnede itu. Da sagde Ro-

land: Alle Mænd skulle falde dig en Daare, at du turde røre mit Skjæg og min Lur. Derpaa reiste han sig og hug mod Hjeldet med sit Sværd, for at det skulde bryde og ingen Fiende tage det efter ham, men Bjerget gav efter og fløvedes, medens Sværdet blev helt. Strax efter opgav han sin Mand med en Bøn til Gud. Det er saa rimeligt, at især dette Tog er bleven forherliget i den middelalderlige Folke-digtning, thi Kampen mellem Kristne og Muselmænd, der drager sig gjennem den hele Middelalder, fik sin Indvielse netop her. Karl Magnus og hans Sevninger, der havde slaact det første Slag mod Kristenhedens Fiender, bleve en Samling af Haloguder, der sluttede en usynlig Kreds om de kristne Riddere, naar de droge i Kamp for Kristi Kors; ogsaa Middelalderen fik sin Mythologi og dens fornemste Helt blev Roland. Derfor blev ogsaa Sagnet om Roland et Hælleseie for hele den kristelige Middelalder, og hvert Folk tegnede ham saaledes, som det syntes, en Helt burde være. Ogsaa op til Norges Land har Sagnet om Roland fundet Veie. Han er Selten i Sagaen om Karl Magnus og hans Kjemper, og selv i vore Folkevise synges der om ham. Man har saaledes høit oppe i det afliedes Thelemarken fundet en Vise om "Roland og Magnuss kongin", hvor Slaget paa "Rusjarvollen" (Roncesvalles) stildres.

Ligesom Araberne var den vesterslandste Kristenheds farligste Fiende i Syd, saa havde denne i Arthundrider østfra bæret truet af mongolske Folk. Her havde Araberne taget Hunernes Herredømme i Arv,

og fra Balkan mod de schlesiske Bjerge grundet et Rige, der blandt de mongolske og slaviske Stammer svarede til Frankerriget blandt Germanerne. Kampen mellem Goter og Huner skulde vækkes tillive igjen i Krig mellem Franker og Araber. Til den folkelige Forstjæl, der var saa stærk, kom ogsaa Forstjæl i Tro, idet Araberne bare Hedninger. Med Oprindelsen til denne Kamp havde det sig saa. Thasilo hed en Hertug i Baiern. Han var en stolt og egenraadig Mand, der nødigt vilde bøie sig under Karls Bøide. Derfor kom, at hans Hustru, Liutberga, var Desiderius's Datter. Han sluttede Forbund med Araberne og haabede ved deres Hjælp at gjøre sig uafhængig. Men Karls Dier saa for skarpt, til at Thasilo kunde ruste sig til Kamp, uden at hans Herre mærkede det. Han blev indstevnet til at møde for Karl, maatte gaa til Besjendelse, blev assat, kronraget og stukket i Kloster. Dette skede i 788. Men Araberne, der ikke for Thasilos Skyld havde lovet Hjælp, førte alligevel sine Skarer frem til Kamp; som Folkevandringsens Huner kom de paa sine Heste, mange i Tal, øvede Skytter og grumme i sin Færd; men de frankiske Høddinger mødte dem paa Grendsen og sloge dem heldigen tilbage. Saaledes indlededes den arabiske Krig, der stod paa i 11 Aar. (788—799). Den blev den længste og haardeste af alle de Kampe, Karl havde haft, næst den med Sagerne. I to Aar rustede Karl sig til Kamp, men saa var ogsaa en Hær samlet større end selv den, som han for 13 Aar tilbage havde ført mod Spanien. Den samledes i

Baiern, thi Avarerne havde sin Hovedstyrke i det nærværende Østerrig og Ungarn. Han delte den i to Dele; hver valgte sin Bred af Donau, og en uhyre Flaade af Smaaskibe, der førte Føde og Krigsforraad med, strakte sig som en Dro over Elven. Man naaede snart frem til Floden Ems, der dannede Rigets Grændse. Her rastede man, slog Leir, og nu blev der i trende Dage bedet om Lykke og Velsignelse for den Krig, der forestod. Karl fulgtes af sit vanlige Held. Fienden flygtede for ham, og da han ndpaa Høsten vendte tilbage, havde han lagt Landet og dets største Byer øde og sat en saadan Skræk i Avarerne, at de fra nu af frygtsomt holdt sig indenfor sine Grændser. I de følgende Aar førte hans Søn Pipin de frankiske Hære mod Avarerne. Aaret 796 blev især mærkeligt. Pipin seirede i et stort Slag og naaede frem til Fiendens Hovedstad. Den var ingen By paa europæisk Vis, men en stor Leir med udftrakte Volde rundt om; i Midten stod Avarerfyrstens Kongsgaard, der var bygget af Træ, og rundt om boede hans Høvdinger og Krigere i Træhuse eller Telte. Leirer stod nær ved det Sted, hvor Attila havde haft sin Borg, og hans Folk havde teltet. Frankerne stormede frem, og de vandt en stor Seier. Leiren blev tagen, plyndret og brændt, Fyrsten fangen, og hans Hær nedhuggen eller adspillettet. Vhittet var uhyre. Til denne Leir eller Ring, som den kaldtes, havde Avarerne igjennem Aarthundreder slebt alt, hvad de af Guld, Sølv og andre Kostbarheder havde vundet i Kamp eller faaet som Skat. Mangt et

Guld- og Sølvkar, som i sin Tid havde glimret i Rom eller Konstantinopel, og som Avarerne havde taget, blev nu af Frankerne ført til Vesten. Einhard siger om det Vhutte, de her vandt: Aldrig har Frankerne, saalangt Mindet gaar, vundet saa store Rigdomme, som i denne Krig; thi medens man før næsten kunde kalde dem fattige, saa fandt de nu i Kongeborgen en saadan Masse Guld og Sølv og gjorde i Slagene saa stort et Vhutte, at man vel maatte tro, at Frankerne med Ret og Stjæl havde røvet det fra Hunerne (det er Avarerne), som disse tidligere paa uretfærdig Vis havde taget fra andre Folk.

Ved denne Krig blev Avarernes Magt knækket, og dette Folk, som i saa lang Tid havde været en Skræk for Kristenheden, forsvinder nu af Historien.

Nord for Avarerne fra Böhmen til Østerrig boede en Mængde slaviske Smaastammer, der fordetmeste havde været sine egne Herrer; ogsaa disse maatte føle Karls Vælde, og mange af dem maatte yde ham Skat og modtage Styresmænd af ham. Noget fast Herredømme kunde han dog ikke faa paa de Kanter, især saalænge Dele af Sagland endnu stode under Waaben. Visknot var den første Krig i det Store endt allerede ved Widufinds Daad i 785; men endnu kjæmpede hist og her enkelte Stæder for den kjære Frihed og den gamle Tro. Især vare de ved Elven boende Sager ustyrlige. Efterat Karl havde tvunget dem flere Gange til Forklig, greb han endelig i Aaret 804 til et grundigt Middel for at give Landet Fred. Han lod de Overvundne med Kvin-

der, Børn, Kvæg og rørligt Gods forlade sit Hjem og bosætte sig længer mod Vest blandt Frankerne; og nu fik de slaviske Abotritter, en Stamme, der boede i det nærværende Holslen, de jordrevne Sagers Land til Odde og Sic.

Men netop ved den Tid, da den sidste sagiske Stamme var bleven bragt til Nolighed, tog en ny Krig sin Begyndelse, der syntes at skulle blive farlig for Karl. Hans Niges Grændse var bleven Eideren, men Nord for denne Elv boede en Stamme, der endnu stod i sin folkelige Krafts Blomst, og som endnu ikke havde baaret og ei skulde bære fremmed Krig, en Stamme, der visnok var vild og hedensk, men ogsaa frigerst og dertil rigt udstyret i aandelig Henseende. Og det var Nordboerne. De frankiske Sagamænd kalder dem dels Daner efter den Gren af Stammen, der boede længst mod Syd, dels Nordmænd paa Grund af deres nordlige Bopæle. Den sydligst raadende af deres Konger var dengang Godfrid. De lærde kan ei enes, om han var dansk eller norsk; os faar det være nok, at han var Nordbo og en mægtig Høvding, i hvem vore Fædres Storsindethed, Uforsædethed og Kamplyst speiler sig. Han er den første Høvding, der staar paa Vagt paa Nordens Grænselod mod Syd, og han værner saa godt om sit Land, at den mægtigste Fyrste, som har raadet over Tyskland, bliver ræd for ham. Han nævnes for første Gang i 804, da han med en Hær og Flaade kom til Hven Slesvig, for derfra at drage mod Syd til et Møde, der var aftalt mellem ham og Frankerkongen. Af dette blev

der dog intet paa Grund af Mangel paa gjensidig Tillid. Fjere Aar efter nævnes den jydsk Høvding atter i Karls Historie. Han gik i 808 med en stor Hær over Eideren og plyndrede blandt Abotritterne, der, som før nævnt, stode under Karls Højhed. Han havde faaet Hjælp fra flere slaviske Stammer, som ublig vare undertvungne, og nærmede sig nu Sagland med mange Folk. Da lod Karl en af sine Sønner rykke imod ham med en Hær, der var sammensat af Franker og Sager. Godfrid trak sig herjend tilbage og lagde blandt andet ogsaa Hven Herik (nær Bismar) øde. Med stort Bytte og mange Fanger naaede han lykkelig til Slesvig, hvor han blev Winteren over efter at have opløst sin Hær. For at sikre sig mod muligt Overfald sydfra reiste han en Vold "fra Østresfalt til det vestlige Hav". Hift og her afbrødes den ved Porte, gennem hvilke Vogn og Ryttere kunde komme ud og ind. Dette var Begyndelsen til det senere Danewerk. Men ogsaa Keiseren paa sin Side byggede Vorge og Volde, og tilslut lod han i Marts 809 indgjerde et Stykke Land i Holslen til en befæstet By. Han lod frankiske Krigere flytte did, og de fik Waaben, Fødemidler og Byggetømter, og over Pladsen satte han en Høvding, der hed Egbert. Saaledes blev Staden Høho til. Det var, som om de to mægtige Fyrster ikke havde Hift til at mødes i aaben Kamp med hinanden, og de foretrak derfor at lege Skjul bag Grave og Volde. Men Aaret efter naaede mørke Tidender Karl. Godfrid havde sendt en Flaade paa 200 Skibe mod Frisland. Wifin-

gerne havde herjet paa Kysten, vare gaaede iland og havde seiret over Friserne i tre store Slag. Godfrid var vistnok hjemme, men Friserne havde maattet yde 100 Pund Sølv i Skat. Keiseren blev saare vred, da han horte dette, og han udbød Leding over hele sit Land; thi han vidste kun altfor godt, at han havde et gjeste med en mægtig og farlig Fiende. Godfrid havde ikke ladet det mangle paa Trusler, tværtom havde han ladet Karl melde, at det var hans Afgt at møde ham i Mæchen med en stor Hær og saa skulde Sværdet afgjøre, hvem der var den mægtigste. Da kom midt under Rustningen den Tidende til Karls Leir, at Godfrid var myrdet af en af sine Hirdmænd, at hans Hær var opløst, og at Rikgen var endt. Karl blev meget glad over dette og sluttede strax Fred med den nyvalgte Konge, Heming, paa det Vilkaar, at Eideren skulde være Grændsen mellem Landene. For første Gang sluttede Karl Fred uden at vinde Land. Han var bleven standset af et Folk, der ikke lig Sagerne skulde lade sig beseire og dernæst modbillig fristne, men som tværtom engang i Fremtiden skulde blive farlige Fiender for det Rige, han havde grundet, og saa tilslut, efter at have herjet og ødelagt i hans Lande, tage med sig som det bedste Bytte den Kristendom, der var bleven de nordtydske Folkeskærd paanødet. Der gik det Sagn, at store Farer truede hans Rige fra Nord, fra det Land, der havde fostret en Fiende som Godfrid. Der fortælles nemlig, at Karl paa en Rejse kom til en By i den sydlige Del af sit Rige og sad just til Bords,

da der meldtes, at nogle fremmede Skibe af mistænkelig Idre viste sig udenfor Havnen. Enkelte troede, det var Jøder, andre Araber eller Kjøbmandsskibe fra Britannia. Men Karl sagde: disse Skibe er ikke fulde af Varer, men af stridbare Krigere. Alle stege fra Bordet forat møde Fienden i Kamp; men denne, som horte, at Karl var i Byen, seilede bort og viste sig ikke mere. Men de fremmede Fartøier vare nordiske Visingeskibe. Da fortælles det om Karl, at han gik op i sin Gaard og hen til et Vindu, der vendte mod Osten. Her stod han en Tid taus og gred; men ingen vovede at spørge om Grunden. Tilslut brød han Tausheden og mælte de Ord: Jeg græder ei af Frygt, for at disse Uslinger skal skade mig, men jeg sørger kun over, at de have vovet at vise sig paa denne Kyst, endnu medens jeg lever, og jeg forudsjer med Gru, hvormegen Skade de ville volde mine Visinger.

3. Karl bliver romersk Keiser.

Det var et mægtigt Rige, Karl saaledes havde samlet gjennem sin mange Kamppe. I Nord var Eideren Grændsen, i Ost Elben, de böhmske Bjerge og Sletterne i Ungarn, og mod Syd gik Riket ned mod Sydditalia og Floden Ebro i Spanien. Siden den Dag, da den store Theodosius gik til Svile, havde Europa ikke seet en mægtigere Fyrste. De fleste af de Lande, som engang havde tilhørt det vestromerske Rige, vare atter samlede under en Konge, der vistnok ei var af romersk Byrd, men dog var katolsk Kristen og fortrolig med det gamle Riges store Minder. Intet Under

derfor, at man allerede tidlig væn-
nede sig til at betragte Karl som
Arvetageren, ikke af en Klodvigs og
Pipins Herredømme, men af Kon-
stantins og Theodosius's Magt.
Man saa i ham saa ganske natur-
ligt den vesterlandste Kristenheds
verdslige Hoved; kun den ydre Ti-
tel, Keisernavnet, manglede endnu.
Men ogsaa det skulde komme.

Biskop i Rom var efter Hadrians
Død Leo III. Han var en velken-
kende og dygtig Mand; men den
bobbelte Stilling, han som alle Pa-
ver indtog, den at være Kristenhe-
dens kirkelige Hoved i Forening med
at være Byen Roms verdslige Herre,
bragte ogsaa ham i alvorlig Forle-
genhed. Han havde mange Fiender
i Staden især af Embedsadelen,
og enkelte af hans eget Hof sluttede
sig ogsaa til hine. Farligt blev en
Paschalis og Statmesteren Campu-
lus. Da Paven en Dag i høitide-
ligt Optog gik til Kirken St. Lo-
renz, hvor Folket ventede ham, blev
han med et oversalden, reven af
Hæsten og kringfat af en Flok væb-
nede Mænd. Toget opløstes, og
Præsterne flygtede hver til Sit. Paa
det Frygteligste blev den ulykkelige
Pave mishandlet af sine Fiender.
Der fortælles, at man skar Tungen
ud paa ham og blindede ham og lod
ham saa ligge halvdøds udenfor St.
Silvesters Kirkevær. Herfra førtes
han af Paschalis og Campus, som
Mnes at have staaet i Spidsen for
Dyrøret, til et Kloster, hvor han blev
holdt i streng Varetægt. Uroftifter-
ne toge Byen i Cie og styrede, som
de fandt for godt. Men Nygtet
om denuer Udaad gif ud over hele
Stalia, og Mange kom Paven til-
hjælp. Blandt dem var ogsaa Her-

tugen af Spoleto, Winichis. Men
allerede før denne naaede til Rom,
var Paven fri. Han helbrededes
vidunderlig hurtigt i Klosteret, og
man skulde næsten tro, at hans
Saar ikke vare fuldt saa farlige, som
før sagt. Noe er det, sin Tunge
viste han ogsaa siden at kunne br-
uge ret godt. Da han var bleven
helbredet, indsendt hans Venner sig
hos ham, og ved deres Hjælp blev
han firet ned af Klostermuren i et
Lagen og saaledes reddet. Men
han sølte sig ikke trng i Rom; kun
et Sted var han sikker, og det var
i Frankerkongens Leir og hid thede
han; thi Karl gjaldt allerede den-
gang for Kristenhedens verdslige
Hoved, han var Pavens Lehnsherre
og bar Titelen af romesk Patricier.
De mødtes ved Waderborn, og her
blev der talt mangt og meget mel-
lem de to. Paven vistest den største
Ære. Prinds Pipin mødte ham
paa Weien med stort Følge, og da
den hellige Fader viste sig i Leiren,
sank Karls Hær trende Gange paa
Knee, og Kongen gif ham imøde
og sluttede ham i sine Arme. Dette
skede i Aaret 799. Hvad de to
talte om, vidste nok Ingen, men
Aaret efter skulde det vise sig, at
dette Møde drog Følger efter sig,
vigtige for den hele Kristenhed. Ud
paa Hæsten vendte Leo tilbage til
Rom, og saa stor var den Skræk,
der stod af den, som Frankerkongen
havde taget under sin Varetægt,
at ingen af de gamle Fiender vo-
vede at løste Hovedet. Han holdt
uhindret sit Indtog, og kort efter
indlevedes af Karls Høvdinge
Søgsmaal, som Paven fordrede
anlagt mod Uroftifterne. Smidler-
tid havde Karl selv lovet at afgive

Møde i Rom. Mange af Byens Borgere havde nemlig klaget over Paven, og Klagerne syntes saa grundede, at Karl fandt det rettest paa nært Hold at undersøge Sagen. Dertil kom, at han vel ogsaa vilde nytte Veiligheden til at vise baade Romerne og den hele Kristenhed, at han var Indehaver af en høiere Myndighed end Paven selv. Da Karl var kommen til Rom, holdt han den 1ste December Thing i Peterskirken. Her fremmødte baade Franker og Romer, baade Præster, Bøggfolk, Adel og Borgere. Karl, der var iført en romersk Patriciers vægtsige Dragt, sad paa en høj Throne, og ved hans Side sad Paven. Rundtomkring tog Erkebiskper og Abbeder Plads. Disse fyldte Koret, men nede i Kirken var en stor Skare Adelsmænd og Præster tilstede, som staaende og med blottede Hoveder overbare Mødet. Da Retten var sat, reiste Karl sig, og Hæmpehøi og bredskuldret stod han der i den talrige Forsamling, der ærbødiglyt lyttede til, hvad han havde at sige. Han var kommen, sagde han, for at stifte Ret mellem Paven og hans Fiender og, efter upartisk Gransking, at dømme Paven for skyldig eller ikke; men de høieste Bisper og Adelsmænd skulde sidde tildoms med ham. Men nu siger Pavekrøniken, der dog lyver mere, end den taler Sandhed, at alle Bisperne enstemmig reiste sig med de Ord: "Vi vove ei at dømme vor Overbisp, der er Hovedet for alle Guds Kirker, thi han er den, som dømmer os, han, der er Stedfortræder for Gud, der er Levendes og Dødes Dommer". Rimeligere er det vel, hvad Einhard siger, at

der var Tugen, som paany vovede at rejse Klagen mod Paven, og da Tugen fremtraadte, steg Leo op af sit Sæde, gik op paa Prædikestolen, og med Evangeliebogen i sin Haand og under Paakaldelse af den hellige Treenhed fralagde han sig høitideligt de mod ham rettede Klager og tilslut stadfæstede han, hvad han havde sagt, med Ed. Hermed var han friskjendt, og nu dømtes hans Modstandere med Paschalis og Campulus i Spidsen til Døden. Dommen blev dog ikke fuldbyrdet, nærmest af Klogskabshensyn, og Uroffisterne slap med Forvisning til Frankrig. Men dette høitidelige Møde var dog kun Forspillet til Noget endnu større. Første Suledag var Menigheden fæstlig klædt forsamlet i Peterskirken. Den høie romerske og frankiske Adel var tilstede, og ligeledes de ypperste af Præsteskabet; Leo og Karl vare der ogsaa. Der gik som en Luelse gjennem Forsamlingen om, at noget Stort foretog. Karl knælede foran Alteret i Bøn; da han saa reiste sig, traadte Leo hen til ham og satte en gylden Krone paa hans Hoved, og fra Folket lod som gjennem en Indgivelse fra oven: "Længe leve Karl, den fromme Augustus, den af Gud kronede store og fredsele Romernes Keiser!" Trende Gange gjeløde Kirkens Galler af dette Raab, og det samlede sig tilsidst i en eneste Jubel, der syntes aldrig at skulle faa Ende. Tilslut tilkneede det over Kirken, det var et Laushedens Præclodium til noget endnu større. Paven salvede nemlig Karl og hans Søn Pipin, og dernæst iførte han ham den keiserlige Kappe, og det keiserlige Sværd spændtes om ham. Tilslut kyssede Paven ham som Tegn

paa, at han hylkede ham som sin verdslige Herre. Et stoltere og større Syn havde Romerne ei seet siden den Dag, da den laurbærfrandske Konstantin holdt sit Indtog i Staden efter Seiren ved den milviske Bro, da Kristi Kors og de romerske Orne første Gang bares ved Siden af hinanden. Hvi og værdig stod Karl der iført den rige keiserlige Dragt. To og tretti Vintre vare gaaede over ham, siden han havde faaet Kongesnavn, men endnu bar han sit Hoved lige raak, og hans Ryg var ikke krummet, og det var den samme Kraft i hans Udtryk og Soldning. Og vare end Lofferne hviduede bag Laurbærfrandsen om hans Linding, saa lagde dog det graaede Stjæg og Saar Alderdomens Værdighed til den Maanddommens Kraft, der endnu lyfte over ham.

Høitideligt, som ved et Under, var Karl bleven kaaret og hilset som romersk Keiser, og det stolte Rige, der for tre hundrede Aar tilbage var gaaet i Graven med Romulus Augustulus, var atter reist og det paa germanisk Grund. Her maa dog ei glemmes, at Karl forlængst var bleven betragtet som Herre over alle kristne Lande i Vesten, og at det, han her fik, kun var den ydre Stadfæstelse og Navnet paa den Værdighed, han i Virkeligheden allerede forlængst havde eiet. Og selv dette Navn, Keisertitelen, blev nu ikke givet ham saa udenvidere ved en guddommelig Indgivelse af Leo. Denne vilde vistnok give det Udseende heraf; men Historien tillader os at sige i Papirerne, og den lærer os noget Andet. Allerede paa Modet i Paderborn havde Leo maattet

love Karl til Gjengjæld for den Hjælp, han vilde yde ham mod den romiske Adal, at han skulde salve ham til Keiser, og da Karl reiste til Rom, vidste han meget vel, at han skulde blive kronet til Keiser, og Sønnen Pipin, der paa den Tid kjæmpede ved Benevent, blev netop kaldt til Rom i den udtryffelige Anledning at være tilstede ved Kroningen. Hermed være det, som det vil; det var dog et stort, kaaft Middelaalderens første Dieblik dette, i hvilket Paven gav Kristenhedens mægtigste Fyrste Keisernavn. De to Magter, som siden skulde træde fiendtligt op mod hinanden og gjennem Athundreder kjæmpe en Kamp paa Liv og Død, staar her i Middelaalderens Morgengry i Fred ved hinandens Side, og de giver et Niige Indvielsen, der blev staaende i tusinde Aar og først bukkede under, da en ny Herster fra Frankrig skulde bringe næsten hele Europa under sig. Dette Niige, det hellige romerske Rige, som der kaldtes, der paa Sulebag 800 fik sin første Keiser, blev nu det Midtpunkt, om hvilket Folkens Historie i Middelaalderen skulde dreie sig. Længere ned i Tiden, da det var blevet affældigt og joagt og sin Oplosning nær, kunde en Spottejagl rigtignok sige om det, at det ikke svarede til sit Navn, da det hverken var helligt, romersk eller Niige; men gennem Athundreder havde det været stort og mægtigt, og om det end aldrig blev til, hvad det havde været under Karl, saa var dog dennes Verdensherredømme den Drøm, som siden forsvævede Tydsklands store Keisere, det Maal, mod hvilket de, omend altid forgjeves strebte.

(Fortsættes.)

Murer-Familien.

(Efter det Tredje.)

I Nærheden af Byen Dresden ligger Landsbyen Loschwitz i en fortryllende Egn ved Floden Elben, og ved Foden af høie Vinbjerge; formedelsk sin skønne Beliggenhed besøges den hyppig saavel af Fremmede som af Byens Indvaanere. Et stort Antal Arbeidere, saavel Sommermænd som Murere, der søger sin Underholdning i den nærliggende Hovedstad, har her sin Bopæl. Nær om Lordagene møder man hele Skarer af disse Mænd med sine Medskaber og Forstind, paa Veien til sit Hjem, da de allerede Kloffen fire om Eftermiddagen slutter sit Arbeide.

Til den Tid ser man ogsaa gjerne alle Skorstenspiberne i Landsbyen opfende sine Røgsviler; idet Koneerne, der venter sine hjemvendende Hæstefæller — som fra Byen fedvanlig medbringer, foruden den fortjente Ugeløn, ogsaa deres Indlingsdrif Kaffe, og dertil nydagt Gvedebrød, — holder kogende Vand i Beredskab, for at man ikke skal vente forlænge paa denne Bederbægelse.

Det var Middagstid paa en saadan Dag, at en ung, pen Kone traadte ud af Døren paa et vidunderligt smukt beliggende lidet Hus. Paa den venstre Arm bar hun et spædt Barn, og i den anden Haand holdt hun en Pude, som hun henfæstede paa en Græsplads udenfor Døren, og lagde derpaa Barnet paa den.

Nu kan du tumle dig saa meget

du vil! jagde hun, idet hun afortrede Barnets Mund. — Og du, Herman — henvendte hun sig til en bleg, noget krumbenet Gut, der med en noget slæbende Gang fulgte efter hende — pas nu godt paa din lille Søster, medens jeg skurer Suen. — Hun rystede Barnet, og vilde derpaa vende tilbage til Huset.

Naar jeg da ikke anden Middagsmad? spurgte Gutten, og saa med en misnødig Mine til et Stykke Brød, bejmurt med tyk Mælk, som han holdt i Haanden.

Jeg kan ikke hjælpe dig, svarede Moderen. Men naar Far kommer hjem, vanker der Kaffe og et Stykke Gvedebrød, ved du. Og imorgen — gled dig, Herman — Suppe og Dyrefød!

Da fortrak Hermans blege Ansigt sig til et Smil. Han satte sig tilfredsfillet i Græsset hos sin Søster og gnavede paa sit Stykke Brød.

Da Moderen derpaa atter vendte sig mod Huset, traadte en om trent tolvaarig Pige hende imøde. — Rosa; sagde hun til denne, har du baaret det Vand hjem, som jeg befalede dig?

Ja, hære Moder; svarede Rosa venligt, jeg har ogsaa lærdt lidt under Kjødelen, saa at det snart kan koge. Men vi har ikke mere Ved hjemme.

Saa gaar du tilligemed Georg hen i Krattet og ser til, at I kunne samle saa meget sammen, at vi kunne være hjulvne imorgen over. Moderen forsoandt nu i Huset, og

Nosa opsogte sin Broder Georg og marscherede med ham til Skoven. Efter en god Tids Forløb kom atter Ronen ud af Huset med ophæstet Skjort, spændende og blussende rød i Ansigtet. Hun afstørrede de vaade Hænder, og sagde ømt, idet hun nærmede sig det lille Barn: Nu Herman, hvorledes har min lille Lise det?

Na, hun har det godt! Svarede Guiten, hun jubler og skriger af Glæde. Se bare Moder, hvor hun spænder og spreller.

Svad Herman sagde var virkelig saa. Ronen opløstede Barnet, som laa paa Maben og havde begravet Ansigtet dybt i Pudsen men hun havde nær af Forstræffelse sluppet det igjen.

Serre min Gud, raabte hun, forfærdet over Barnefs Udsende, Lise, min Lise, hvorledes er det med dig? Lise var mørkerød i Ansigtet og suappede efter Luft, fordreiede de smaa Wine og syntes Døden nær. Lidt efter lidt gav dog denne betænkelige Tilstand efter. Derpaa blev hun hvid som et Laaen, og alle Lemmer skjælvde. Ligesaa stemt, om ikke værre var det med Moderen. — Efter at begge inder vare komne lidt til sig selv, tog Moderen for Alvor fat paa den døsigte Herman.

Og du kunde sidde saaledes og se paa, at din Søster vilde kvæles, skjændte hun. Hvorfor vendte du hende ikke om, da du saa, at hun kom til at ligge paa Ansigtet? Gode Gud! var jeg kommen et Minut senere, da havde jeg fundet min Lise som Lig.

Hvor kunde jeg vide det? Svarede Herman, jeg troede jo, at det var

af Glæde, at hun sprellede og streg

O, det var ikke af Glæde, Døds-kamp var det, som bragte min Lise til at bæere sig saa! — Hun trykkede det færeste Barn til sit Bryst med Omhæng. Ja det er sandt, naar den kjære Gud og hans gode Engle ikke holdt sin Haand over de Smaa, da saa det ofte galt ud for dem. — Som jeg laa og skurede faldt det mig ind: Hvorledes mon det staar til med Lise? Men saa tænkte jeg igjen: Hun er jo vel forvaret paa sin Pude hos sin Broder. Men jeg fik ingen No, jeg maatte ud og se til hende selv. — Nei, den Skræk forbinde jeg ikke saa længe jeg lever! Og en Advarsel skal det være mig.

Jeg skal se bedre efter en anden Gang, og ikke lade Lise lægge sig paa Ansigtet oftere, sagde Herman.

Jeg vil tro at du holder Ord, sagde Moderen, men desuagtet vilde jeg ikke betro dig Lise oftere, dersom jeg ikke var nødt til at gjøre mit Arbeide færdigt. — Men jeg skal nok holde Die med dig.

Hun gik nu ind, og holdt Ord. Endelig var hun færdig. Hun kastede endnu et prøvende Blik over sit Arbeide og glædede sig derved. De smaa Vinduer vare speilblanke. Stuegulvet, Bord og Stole, Alt var skuret kridhvidt. Den lille Række paa Bæggen med fine Tallerkener, Staal og Kopper, med Zinkseer og andre til Husholdningen brugelige Gjenstande, var det en sand Bederkvægelse for Diet at hoile paa. De simple Blomster i Vinduet fylde det lille Værelse med Wellugt, Alt var saa ryddeligt og net, at Hjertet lo i Livet paa den huslige Kone. — Hun ombyttede nu det vaade Forklæde med et tørt, og det Bomulds-

tørkløde, som hun havde bundet om Hovedet, med en hvid Kappe; satte Kaffekande og Kopper tilligemed en liden Kop Fløde paa Bordet og gik derpaa ud for at se til den Vilde, som atter lo og rakke Armene efter hende. Rosa og Georg kom ogsaa nu tilbage fra det nærliggende Krat med en Bør Kvist, tilstrækkelig til at fuge det forventede Kjød til Morgendagen.

Løb nu bare ikke ind i Stuen— Befalede Gertrud sine Børn.—Førend Fader kommer hjem, maa ingen af Eder sætte en Fod derind. Selser ikke er der tørt endnu derinde.

Derpaa gik Gertrud med sine Børn, det mindste paa Armen, hen paa et Sted udenfor Guset, fra hvilket de kunde overse et langt Stykke af Weien, paa hvilken de ventede, at Faderen vilde komme hjem.

Men han blev dog længe, og længere end sædvanligt. Uhret i Kirken havde alt for længe siden slaaet fem. Mange af Naboerne vare ankomne, og endnu lod Murarbejder Engelman, Gjertruds Mand, sig ikke se.

Hvor kan han dog blive af? sagde Gertrud beymret. Derjom jeg vidste, at han havde Arbeide paa nogen Bygning, hvor det var farligt, maatte jeg næsten frygte for, at der var tilstødt ham en Ulykke. Under ængstelig Venten forløb endnu en Time. Løb du, Rosa, hen til Møllers, hans Søn arbeider paa samme Bygning som din Fader, og spørg ham, om han ikke ved, om der er foresaldet Noget, befalede Gjertrud sin Datter, som hurtig løb affted.—Efter en pinlig tilbragt halv

Time kom hun forpustet springende tilbage.

Paa Bygningen var Intet foresaldt, havde Møllers Søn sagt, og han havde ogsaa gaaet i Faderens Selskab indtil Neustädter-Alleen, men der havde han pludseligt tabt ham af Sigte. Ved denne Efterretning blev Konen noget beroliget.—Smidlertid fogte Kaffevandet rent bort. Børnene bleve igjen sultne og maatte paa ny lade sig nøie med Brød med tyk Mælk paa.—Solen gik ned, og med den var det forbi med Gertruds Standhaftighed. Med skjælvende Hænder vuggede hun sin Lise til Sovn, overdrog Rosa at passe paa hende og begav sig med Georg paa Weien for at gaa den længe forventede Fader imøde.

Det var en mild Maasten, Naturen syntes at hvile, men i Gertruds Hjerte var der ingen Ro. Sun, som ellers stedse havde en høflig Hilsen til Enhver, der mødte hende, ilede nu de Spadserende forbi uden at se paa dem eller ønske dem en god Aften, den hun ikke selv havde.

Georg fulgte forpustet og stønnende efter Moderen og kunde kun med Nøie holde Skridt med hende. Da de vare komne til et Sted, som man kalder Mordgrunden, hvor en Bæk løber ud i Elben, hvis Bredder her ere bevogede med Vilebuste, kunde han ikke længer sælge hende; da han ved at raabe efter hende havde tilkjendegivet dette, standsede hun for at lade ham udhvile lidt. Hendes hele Opmærksomhed var henvendt paa Weien, som førte fra Byen, og hun agtede derfor ikke paa de nærmeste Omgivelser.

Hør, Moder! raabte Georg plud-

jelig. Men, inden hun kunde svare ham, var Georg forsvunden imellem Pilebussene. Moder, raadte han paa ngt, her er Fader, her ligger han mellem Bussene.—Gertrud stod som Iynslagen uden at kunne røre en Haand eller Fod; thi hurtig erindrede hun sig, at for nogle Aar tilbage var en Mand i Nærheden af dette Sted bleven dræbt og plyndret.—Ja det kunde ikke være Andet—hendes elskede Mand var død, myrdet, omendstjont hun ikke kunde fatte, at dette kunde være skeet ved høi lys Dag.

Er Fader død? fremstammede endelig hendes sjælvende Læber.

Nei, han er fuld, svarede Georg ganske trofslybdiq.

Tilintetgjort vaklede Gertrud ind mellem Pilebussene, hvor hun fandt sin Egtfælle liggende i en fuldkommen beruset Tilstand. At intet Andet end et Overmaal af Brændevin havde bevirket, at han her saaledes var styrket omkuld, derom vidnede den stærke Brændevinsdunst, der opsteg fra ham.

Al Kalden og Nyssen i ham var forgyves. Han snorkede kun haardt, og dette havde ogsaa tjent Georg som Veiviser. Kun imellem udstødte han en uvillig knurrende Lyd.

Hu løb ogsaa Galden over hos den ellers saa blide Gertrud. Hvad leder Du efter? raadte hun til sin Søn, som allerede en Tid havde gennemsegt Bussene. Jeg leder kun efter Svedebrødene, som Far skulde bragt os, svarede Georg ganske rolig; jeg har søgt i hans Sommer, men der har han Intet, hverken Brød eller Kaffe eller Sukker.

Dette var for meget for Gertrud.

Hendes Søn kunde tænke paa Svedebrød, Kaffe og Sukker i et Dieblis, hvor hun gjerne havde givet al Verdens Svedebrød og Kaffe og Sukker, for at ikke hendes Mand havde været drukken. Hun gav Gutten et saa dhgtigt Slag paa Hovedet, at han grædende og forundret udbrod: Hvorfor slaar du mig Mor? Jeg kan da ikke gjøre ved, at Far er drukken.

Ny Marjag til Brede! Første slemme Følge af hendes Mand's Feiltrin. Barnet havde tabt Agtelsen for Faderen.

Allerede greb hun efter en Pilegren for dermed at erindre Georg om sin barnlige Pligt. Men pludselig betænkte hun sig og opfattede denne Tugtelse til en beleiligere Tid.

Leenge varede det, og Georg maatte flere Gange hente Vand i sin Hue og øse det over Faderens Ansigt, inden han saavidt kom til Besindelse, at han kunde staa paa sine Ben og røre sig af Stedet. Endelig ravede Engelman afsted paa den smale Wei. Paa den ene Side var der en høi Mur og paa den anden Side den dybe Flod. Under Gangen snart ravnende til Venstre og snart til Høire, stødte han snart Georgs Hoved mod Muren, snart trængte han sin Kone, der gik paa den anden og farligste Side, næsten ud i Floden, saa at hun maatte anvende al sin Magt for at holde ham og sig paa den smale Wei.—Paa denne Maade, og dhbt bestjennet over sin Mand's Tilstand, som hun saa gjerne vilde have skjult for de øvrige Indvaanere af Landsbyen, vandrede den stakkels Kone mod Hjemmet.

Badet i Sved nåaede hun ende-

lig, efter den sureste Gang i sit Liv, sin Sygte, hvor hun efter at have bragt sin Mand tilfængs overlod sig til at overveie Omsfanget af sin Kummer. At hun kjendte endnu ikke dens hele Omfang.—Først i den sjvnløst tilbragte Nat kunde hun af sin Mand's forvirrede Tale forstaa, at foruden Brændevin havde ogsaa Kortspil ført ham paa Afveje. Gertrud kjendte af mange Exempler fra Landsbyen, hvortil begge disse Laster kunde føre Mennesket, og hvilken Fremtid der ventede hende, om det ikke blev hende muligt at bringe sin Ægtefælle tilbage paa den rette Vej. Hun vædede sin Hovedpine med Graad. Hun bad inderlig til Gud om Kraft og Bistand til Bedring for ham—om Kraft for sig selv til at bære Lidelsen, hvis dette ikke skulde lykkes—om Oplysning om, hvorledes hun paa bedste Maade skulde forholde sig med sine Børn for hos dem at vedligeholde Agtelsen for Faderen paa samme Tid, som hun maatte fremstille Væsten i sit sande Lys og vise dem dens hele Afstjhelighed.

II.

Naar Trængsel og Nød er der, søger man Herren, og visselig han lader sig finde! Næppe havde Morgensolen den næste Dag kastet sine første Straaler paa Gertruds Bolig, førend hun rejste sig fra sit Leie med Bøn til Herren; hun gjorde jo dette hver Morgen, men aldrig saa inderlig som nu. Og som den Troende efter enhver alvorlig Bøn, saaledes følte ogsaa Gertrud sig nu forunderlig styrket. Det muntre Dagslys gjør jo ogsaa, at man ser Tingene fra en mindre

mørk Side, end Natens mørke Skjgger tillader.

Hendes Mand behøvede jo ikke at blive en Druffenbolt eller Spiller, fordi han engang havde feilet. Feiler ikke endog det bedste Menneske engang i sit Liv? Hendes Mand's Feiltrin var dog ikke saa stor en Ulykke, som den, der kunde have rammet hende, om hendes lille Lise ikke igaar var bleven frelst fra den Død, der truede hende.

Saaledes søgte Gertrud at trøste sig, og hun besluttede ikke at gjøre sin Mand nogen Vebreidelse for hans Daarskab, men meget mere ved fordoblet Venlighed at samle gloende Kul paa hans Hoved. I denne Hensigt løb hun hen til Krcemmeren og hentede et Par Lod Kaffe for dermed at gjøre ham tilgode, naar han vaagnede. Derpaa satte hun sig hen og lappede et lidet Stjort, som tilhørte Lise, indtil det var Tid at vække Børnene. Rosa sprang strag ud af Sengen. Gertrud fulgte langsomt efter; men Georg gned sine Øine, saa hen til sin endnu som død liggende Fader, og sagde vranten; Fader sover jo endnu, og jeg skal jo ikke i Skolen idag.

Drengen gjorde Mine til atter at lægge sig ned, da han i det Samme blev en Bevægelse var, som Moderen gjorde efter det bag Speilet forvarede Nis. Hurtig var Sønnen fordreven og Georg paa Benene.

Det var din Lykke! sagde Gertrud, idet hun atter satte Nisjet paa sit Sted. Et Barn maa lyde ved første Ord.

Hu begyndte Søndagsvæsten. Atter var Rosa den, der taalmodig taalte, at Moderen væffede og gned

hendes Ansigt, Næse, Bryst og Hals med Sæbe og friskt Kildevand. Den femaarige German græd rigtignok, da Møden kom til ham, men dog kun stille. Men den næsten sex Aar ældre Georg derimod opløstede et høit Skrig, da Sæben faldt ham i Sinene, og det kolde Vand løb ham ned ad Næsen.

Jeg kan slet ikke lide Fader mere, sagde Georg. Har han ikke igaar stødt mig mod Muren, saa at jeg er ganske blaa derefter. Og dig, Moder stødte han mange Gange næsten ud i Floden. Pas kun paa, Moder, han har vist druffet sin hele Ugeløn op i Brændevin, og derfor havde han hverken Kaffe eller Svedebrød med sig.

O, du ugudelige Barn! raabte Gertrud opbragt. Altsaa fordi din Fader engang har feilet, vil du strax være vred paa ham? Forjyn-der du dig ikke næsten daglig mod Gud og mig ved Trods og Ulydighed? Og dog forlanger du, at jeg skal være dig god. Det var ikke din Fader, Brændevinet var det, der stødte dig mod Muren og mig næsten ud i Floden. Gaa fra mine Dine, du utaknemmelige Barn!

Taarerne stode Gertrud i Sinene, medens hun saaledes tiltalede Drengen. Da German og Rosa saa Moderen saaledes, bleve de ganske ude af sig, faldt hende om Halsen, og bad enstemmig: O, kjære Moder! græd ikke. Ved disse Ord vendte Georg, der trodsig havde vendt sig bort, sig atter om og saa forskende paa Moderen, paa hvem just to store Taarer trillede ned ad Kinderne. Dette smeltede ogsaa hans trodsige Hjerte. Sultende lo-vede han aldrig mere at ville vrede

des paa Faderen, eller at være trodsig mod Moderen. Han kunde slet ikke berolige sig. Saalmodig som et Lam gjorde han, hvad Moderen paalagde ham, og uden Ruur forterede han sin Frokost, som bestod i et Stykke Brød med tyk Mælk; thi hans Moder foregik ham med sit Exempel heri og frasagde sig den længe tilvante og kjære Kaffe for at kunne sætte den for Faderen. De tre Børn vare nu vaskede, kjæmmede og iførte rene Klæder og vare saaledes sin Moders Dienslyst; thi hun elskede høilig Renlighed og Orden. Nu meldte et fjerde Bæsen sig, som forlangte at mættes. Med den inderligste Tak til Gud, som igaar for anden Gang havde skjænket hende Barnet, lagde hun sin lille Lise til Brystet og frydede sig ved hendes glade Smil. Ogsaa hun blev badet og iført Søndagsklæder.

Med tungt Hjerte ventede nu Gertrud paa sin Mand's Opvaagenen. For at ingen bestræmmende Bidner skulde være tilstede, havde hun sendt Børnene ud i det Fric. Allerede lode nede i Dalen Kirkeklokkerne; hvor gjerne havde hun fulgt deres Rald! Men nu kunde hun ikke forlade sin Mand, hun maatte være hans gode Engel, der igjen, om muligt, skulde føre ham tilbage paa den rette Vej.

Endelig hørte hun ham staa op af Sengen i Kammeret. Da han iastes havde lagt sig fuldt paaflædt, gik han lige til Stuedøren. Hendes Hjerte bævede, hun vidste ikke selv hvorfor.

God Morgen kjære Engelmand! sagde Gertrud med den hjerteligste Venlighed, da hendes Mand traadte ind i Stuen. Denne Hilsen besva-

rede han med en lang og høi Gaben, hvorpaa han fattede sig ved Bordet og støttede Hovedet i begge Hænderne. Gertrud bar nu Kaffeen, der længe havde staaet færdig, frem og iskjænkede ham den ene Kop efter den anden. Uden at sige et Ord eller ytre nogen Forundring over Børnens Fraværelse, fortærede han Kaffeen og Svedebrødet, som hans Kones Omfjorg havde bragt tilveie.

Tænk bare, begyndte omsider Gertrud, hvilken Ulykke der kunde have hændt os igaar. Jeg havde lagt lille Lise paa en Pude udenfor Døren og sat German til at passe hende. Barnet var kommet til at ligge paa Ansigtet og var nær blevet kvalt, og da hun i Dødskampen laa og spredede og spændte, troede German, at det var af Glæde.

Saa, sagde Engelman tyggende og ligegyldig. Du har da vel givet Drengen et Par dygtige Drefigen, fordi han ikke påskede bedre paa?

Deri var jeg altfor forstrækket, og den stakkels German ligestaa, svarede Gertrud.

En lang Pause indtraadte; den stakkels Gertruds Hjerte var bristefærdigt. Hun havde saa gjerne afvælet Hyrden, der trykkede det, men vovede det ikke. — Endelig tog hun Mod til sig, lagde Armene hjerteligt om sin Mands Hals, støttede sit Hoved mod hans, og sagde ømt: Kjære Kristoffer, vi have kastet værret bekymrede for dig, du blev saalænge borte.

Intet Svar.

Endelig gif jeg dig med Georg imøde—forisatte Gertrud ængstelig—og da fandt vi dig lykkeligvis liggende i Hisebustene ved Mordgrunden. Du kunde gjerne have

døet deraf, om du inat var bleven liggende derude.

Ved et haardt Stød af hendes Mands Arme fløi Gertrud tilside. Derpaa slog han med den knyttede Næve i Bordet, saa Kaffekande og Kopper dansede, og streg høit: Jeg kan blive og ligge, hvor og hvorlænge jeg selv vil!

For Gertrud kom dette barske Svar aldeles uventet. Men vel ikke for den Læser, som ved, at Mennesket kun alt for ofte søger at skjule Anger over begangne Feil under vild Trods.

Tilintetgjort vakkede Gertrud ind i Kammeret, hvor hun under hede Taarer gjorde Sengene tilrette. Ofte standsede hun under Arbeidet for med solbæde Hænder at anraabe Herren om Bistand og Naad.—Da hun igjen traadte ind i Stuen, fandt hun sin Mand staaende for Speilet og barbere sig. Vel over tusinde Gange i sit Ægteskab havde hun seet dette, men idag gysede hun ved at se den blanke Barberkniv fare omkring paa hans blotte Hals. Hun syntes at hun forudsaa, at han ved Drik og Spil tilsidst vilde blive bragt til Fortvivlelse. Hun kunde ikke længere se derpaa, og forlod Stuen for at opsøge Børnene.

Hun syntes dog, at Herren i hendes Børn havde givet hende fuld Erstatning for hendes vildfarende Mand. Og virkelig oprettede Øynet af dem for en Del den Redbiede.

Snart efter traadte ogsaa Engelman, i fuld Søndagspuds, ud af Huset og tog Veien ned ad Dalen uden at sige et Ord.

Tag Eder iagt, at I ikke gjør Fader vred idag—lød Moderen dem—thi han plages af en slem Hoved

pine, og ellers er det heller ikke rigtigt med ham.

Dette var heller ikke Usandhed, men Sandhed; Hovedpinen var legemlig, og det som ellers ikke var rigtigt med ham var sjæleligt. Hans Hjerte var ikke, som det skulde være, det var haardt og forskoffet. Heri var Brændevin og Kortspil Skyld.

Da Engelman ingen Ageløn havde bragt hjem med sig, forblev ogsaa det Kjøb, som skulde været kjøbt til Middagsmad, ukjøbt og altsaa ogsaa ufogt. Gertrud gik ved Middagstid ned til Vertshuset og købte der en Portion kogt Kjød med noget Grønt til sin Mand, for otte Skilling, som hun udtog af en Sparebøsse, hvori hun nu og da havde lagt et Par Skilling. Dette forterede han ogsaa ved sin Tilbagekomst uden at spørge om, hvor det kom fra.

Kone og Børn maatte nøie sig med Poteter og Salt. Georg holdt sit givne Løfte og forterede sikkende de tørre Poteter. Han saa jo ogsaa, at hans Moder heri Intet havde forud for ham.

Efter Maaltidet lagde Engelman sig atter et Par Timer, hvorpaa han igjen gik bort uden at sige hvorhen. Da han temmelig sent kom hjem, lagde han sig, efter at have sagt et Par Ord, tilfængs, og det forekom Gertrud, at han atter lugtede af Brændevin, hvilket fuldkommen betog hende. Modet.

III.

Den næste Morgen tidlig, Klokken fire, var allerede Gertrud paa Benene, thi Klokken sem i det Seneſte skulde hendes Mand gaa til sit Arbeide, og han maatte have Kaffe, inden han gik. Idag syntes han

dog at være en Smule fornuftigere end igaar. Han taledede idetmindſte rolig med sin Kone og erkjendte sig efter Børnene. Vel fik Gertrud ingen Penge af ham, da han gik bort, og alligevel maatte jo baade hun og Børnene leve og have Mad og Drikke, men hun var dog glad over det svage Skint af Gaab, som hun syntes at sene, og tænkte imidlertid at leve af, hvad hun havde sammensparet, og som havde været bestemt til Skjorter til Georg. Tillige overlagde hun med sig selv, hvorledes hun skulde fortjene nogle Skillinger dertil. Dette havde hun, før hun fik sit mindſte Børn, kunnet gjøre ved at sælge Frugt.

Saaledes var Eftermiddagen kommen, og Gertrud sad just og rækkede en gammel Strømpe op for deraf at strikke et Par nye til lille Lise, da Rosa kom løbende ind i Stuen og sagde: Moder, udenfor ſtaar en forklædt Herre, der ser ud som en Præst. Han synes, at Udſigten her er ſaa juuk, og spørger, om han ikke kan ſaa en Stol og et Bord nderfor, og lidt Mælk hos os. Saa dog ſelv ud og tal med ham. Han examinerer Georg, som om han ſkulde være en Skolemester.

Til en Stol og et Bord kan der nu vel ialfald blive Raad, mente Gertrud.—Men Mælk! Du fjære Gud, hvor ſkulde vi tage den fra? Vi kunne jo ikke ſaa meget ſom holde os en Gjed. Det maatte da være, at vi fik en Pot overladt hos nogen Anden.

Medens hun taledede ſaaledes, var hun med en Stol i Haanden taadt ud af Huſet, hvor hun fandt den forklædte Herre ſtaende ved begge hendes to Sønner. Han kunde vel

være omtrent 50 Aar gammel. Hans Klæder vare meget simple, men tilige meget renlige. Den sorte Frakke af et noget gammeldags Snit, var meget lusbidt; ligeledes Bentklæderne af samme Farve. En temmelig stor skaldet Plet paa hans Isse var omgiben af blonde, hist og her i det graa spillende Haar. Men den sorte Serres Ansigt havde et godmodigt, tillidvækkende Udtryk.

Da Gertrud, med Stolen i Haanden, nærmede sig ham, hilfede han hende venligt og rakte hende Haanden, idet han jagde: kjære Kone, De hedder vist Eva?

Nei, det gjør jeg ikke—svarede Gertrud—hvorfor tror De det?

Fordi De bor her i et Paradis ligesom vor Stammemoder, og har to Sønner, en Kain og en Abel—han pegede paa Georg og Herman—og derfor har De vist ogsaa en Adam. Mændens han saaledes talde om Paradis, var det uvilkaarlig faldet Gertrud ind, hvorledes Mennesket ved Syndefaldet paa Grund af den forbudne Frugt var bleven forjaget af Paradiset. Den forbudne Frugt forekom det hende maatte se ud som en rund Brændevinsflaske, hvilken ikke hun, men en ond Forfæder, havde forledet hendes Mand til at drikke af. Et stille Suf undslap herved hendes Læber, men den Fremmede mærkede det ikke.

Tag mig det ikke ilde op—begyndte han atter—at jeg lignede deres Søn her, med de trodsigt Iknende Dine, med Brodermorderen Kain. De ved jo nok, at enhver Vignelse halter, og denne rigtignok stærkt. Jeg vilde ved denne Vignelse hentyde til det forskjellige Sind, som jeg tror at have bemærket hos begge Brødre.

Medens Deres ældste Søn forekommer mig som en Champagneflaske, der let vil bruse over, er hans blege Broder lig et Lam, der kan føres ved et Baand gjennem Eng og Dal og er stille og tilfreds. Hvoraf kommer det, at de to Brødre ere saa forskellige? De er jo begges Moder og ser saa frisk og sund ud.

Dette Barn, min Herman—svarede Gertrud—var, saalænge jeg havde ham ved Brystet, sund og frisk som en Fisk i Vandet. Men efter at jeg havde afvannet ham, vilde han slet ikke tribes mere, uagtet jeg gav ham alt det Bedste, vi havde. Han blev daarligere og daarligere. Hans Mave blev stor, men Ben og Arme tynde, og kun Ledene paa dem blede desto tykkere. Doktoren i Landsbyen mente, at han havde den engelske Syge, men de fleste Koner troede, at det var Medædere. Jeg badede Barnet, men til det andet Maad, man gav mig, kunde jeg ikke bekjempe mig.

Og hvilket var vel dette? spurgte den sorte Mand nysgjerrig.

Man raadede mig at skide Barnet ind i en hed Bagerovn et Dieblik, saa vilde Medæderne forbrænde.

Sa vist, og Barnet med! jagde den fortklædte Mand ganske tort. Men hvad er Medædere, hvorledes ser de ud?

Sa det ved jeg ikke selv rigtig, og jeg kan heller ikke sige, at jeg tror rigtig selv derpaa—svarede Gertrud—men naar Børn ikke ville tribes, uagtet man giver dem Spise nok, saa forstirer Konerne, at der er Noget, der tager Næringen fra dem, og det er Medædere.

Derksom de virkelig gaves, da havde ikke saamange uforstandige Mø-

dre saa megen Skyld paa sig, som de i Virkeligheden have. Har De ikke ofte bemærket, naar De har givet Deres Børn Mad, at disse lade den løbe ud af Munden igjen? Hvad gjør nu ufornuftige Mødre, som her ikke ville forstaa Naturens Ihdelige Røst? De stryge atter Munden sammen og tvinge den i Barnet, uagtet dette tydeligt nok har givet tilkjende, at det er mæt. Kort, Barnet maa fortære den hele Portion, som en ufornuftig Moder har bestemt for det. Hvad er nu Følgen heraf? Maven kan ikke fordøie denne Overfyldning; Mavejæften kan ikke gjennemtrænge Mæsken, Safterne fordærves derved, og meddeler sig i denne Tilstand det hele Legeme. Dersom vi kun alletider ville høre paa, hvad den gode Moder Natur taler til os, saa stod det bedre til med os Alle.

De taler jo som en Bog—sagde Gertrud smilende—De har vist selv Kone og Børn, siden De ved saa god Besked om at opføde dem.

Desværre, nei—fortsatte den Fremmede mismodig—idet han strammede Armen paa sin Frakke og kastede et megetsigende Blik paa Traadene, som tydelig kom tilsynne i Tøiet. Jeg er kun en fattig Kandidat, som er tilfreds, naar jeg kan have Brød med lidt Smør til om Dagen. Ja kjære Kone! det gaar engang saa i Verden: Den Ene har Pungen, den Anden Pengene. Jeg kan vel forstaa, hvorledes man skal behandle Børn, men jeg har ingen. Med Andre kan det være omvendt. Kjenner De Fabelen om den Blinde og den Lamme, som mødte hinanden paa Veien og hjalp hinanden, idet den Lamme steg op paa den Blin-

des brede Ryg, og sagde derpaa den Blinde Veien, han skulde gaa. Lad ogsaa os gjøre det saaledes; jeg giver Dem gode Raad, og De udfører dem i Daad.

Gertruds tre Børn havde andægtigt hørt paa denne Tale; ogsaa deres Moder havde gjerne hørt længere paa ham, om ikke Lise med hoi Røst havde kaldt hende ind i Huset.

Smidlertid vedervægede Kandidaten sig afbøylene ved at betragte den skjønne Natur, ved den friske Melk og ved Børnenes ligefremme Svar. Efter at han saaledes havde tilbragt en Timestid, bar han Stolen ind i Huset igjen for tillige at takke den tjenstfærdige Kone, og betale den Melk, han havde nydt. Han fandt foruden hende endnu en anden Kone fra Landsbyen i Stuen.

Det er jo et prægtigt Barn! sagde Kandidaten, da han saa Lise paa Gertruds Arme.

Gud bevare hende! svarede Gertrud smigret.

Dg et Par tykke Kinder har hun, sagde Kandidaten og kneb derved den Lille med to Fingre i hendes Rosenkind.

Ja Gud være lovet, svarede Gertrud, hun er saa trivelig.

Blaa og smukke Dine, sagde Kandidaten.

Gud bevare hende! sagde begge Koner — og Gertrud fortsatte. De vil vel ikke udskrige Barnet for mig?

Udskrige? spurgte Kandidaten forundret, skriger jeg da? Dg om saa var, hvad Skade kunde Deres Barn have deraf?

Min Naboerste mener, forklarede den anden Kone, at de ikke maa udskrige Barnet, det vil sige, at de ikke skal rose det i det Naahor, thi da

pleier i Umindelighed det Modsatte deraf at ste, dersom man ikke derved tilføjer: "Gud bevare det".

Saa, altjaa stod det i min Magt, om jeg vilde, at fordærve et lidet Barn. Jeg behøvede til den Ende blot at rose det tilgavn? spurgte Kandidaten forbauset.

Ja, dersom Ingen med det Samme tilføjer "Gud bevare det", svarede Konen.

Tror De ogsaa dette, Gertrud? spurgte Kandidaten alvorlig.

Ja og nei, svarede hun ubestemt, man tager dog heller det Visse end det Uvisse, og paa et "Gud bevare" mere eller mindre kommer det mig ikke an.

Det er vistnok sandt, sagde Kandidaten, og vi maa vel alle, Store og Smaa, stedse bede, at Gud vil bevare os. Men skrækkeligt vilde det være, om et ondt Menneffe ved en saakaldt "Udstrigen" skulde have Magt til at fordærve og stade et lidet Barn, uden at kunne drages til Regnskab derfor. Hvor blev der da af de hjælpeløse Smaas Engle, der, som Bibelen siger os, stedse staa for den himmelske Faders Ansigt?

Begge Koner bleve noget forlegne, og Gertrud sagde, for at komme paa en anden Materie: Vil De da ikke sidde ned et Dieblit, De tager ellers vor No med Dem!

Tankefuld tog Kandidaten Plads paa den tilbudte Stol. Den fremmede Kone derimod stod op fra sit Sæde, tog en Kurv paa Armen og sagde: Nu maa jeg virkelig gaa. Dog, nu huffer jeg paa, at min Kurv er tom, og jeg kan komme til at bære Eders Lises No med bort i den. Ved disse Ord brød hun en

liden Flis af Kurven og sat den i Barnets Bugge, sagde Farvel og vilde gaa.

Dette er sandt! raabte Gertrud efter hende—jeg har glemt at fortælle dig, at min Lise igaar nær var bleven kvalt i sine Sengklæder. Jeg havde sat min German til at passe hende, og han lagde ikke Mærke til, at hun var kommen til at ligge paa Ansigtet. Dersom jeg var kommen en halv Time senere, da havde jeg fundet hende død. Og hvor mange Gange har jeg ikke timevis ladet hende ligge i sin Bugge alene!

Ja, ja, svarede den Anden—Guds Ord er dog til enhver Tid en bedre Bestyttelse end en barnagtig Vogter. Derfor lægger jeg, naar jeg maa forlade min Lise, stedse en Bibel paa hendes Seng, saa er jeg aldeles sikker paa, at intet Ondt kan ramme hende.

I hænger da formodentlig ogsaa en Bibel i Eders Frugttræer, for at de skulde blive bevarede for Frost eller for Insekter eller for Thyve, og at de skulde bære rigelig? spurgte Kandidaten meget alvorlig.

Na! jeg ved meget vel, at Byfolk Intet tror paa Saadant, svarede Konen, men vi skulle forlade os paa Gud, derved bliver nu jeg.

En saadan Forladen paa Gud er overtroisk og derfor slyndig, raabte Kandidaten. Jeg havde dog ikke troet, at der endnu herskede saa megen Overtro iblandt Eder. Har I givet Eders Barn for megen Mad eller ladet det forspjole sig, eller prøbt det urigtigt eller andet Saadant, saa at de blive urolige, saa sig I strax at Nogen har taget Barnets No med sig, for derved at afbælte Skylden fra Eder selv. Bibelen

vifer Eder altsaa ikke et stort nok Gode deri, at den veileder Eder til det evige Liv; den skal ogsaa dertil være Eders Barnepige og i Eders Sted sørge for Børnenes Ro og afværge Farer fra dem!

Dermed hilste Kandidaten og gif. Gertrud sagde til den anden Kone: Denne Kandidat er vist en meget lærd Mand, og i mange Dele kan han vel have Ret; men hvad kunne vi derfor, at vi fra Barndommen af ikke have lært anderledes.

IV.

Da Engelman havde forødet den hele Løn for den foregaaende Uge, havde han maattet laane en liden Sum Penge af en Bekjendt for dermed at indkjøbe det Allernødvendigste. Den følgende Lørdag havde han lovet at afbetale denne Gjæld. Men Lørdag Aften fandt ham atter ved Spillebordet i Vertshuset. Ønsket om at faa sit Tab erstattet paa denne Maade, i Forbindelse med en slet Forsørers Tilfjendelser havde atter forledet ham hertil, og, stjønt vel ikke saa aldeles beruset som forrige Gang, kom han silde om Aftenen i en desto mere oprørt og forstyrret Tilstand hjem til sit Hus. Han havde atter bortspillet Alt. Den stakkels Gertrud og Børnene maatte denne Gang endnu mere end foregaaende være Afledere for hans Harme og Naseri, og det var ikke langt fra, at han søgte at stille dette ved Haandgribeligheder mod den ulykkelige Kone.

Denne var nær ved at fortvile. I sin Angst tog hun sin Tilflugt til Præsten, der da ogsaa talte faaledes til den elendige Forsørtes Samvittighed, at han grædende lovede Bedring. For at lette ham denne,

afhentede Gertrud ham den følgende Lørdagsaften paa Bygningen, hvor han arbejdede, og bragte ham ogsaa vel hjem, hvor hun grædende af Glæde faldt ham om Halsen, og Børnene istemmede med hende.

Men hengiv dig til Djævelen med et Haar, og du er hans for evig!

Engelmans Djævel var hans Kamerat, der havde forledet ham til Spil og Drik.

Da denne saa, at Gertrud, som Engelmans gode Engel, kom og afhentedede ham paa Bygningen og mærkede, at han ikke mere vilde laane Dre til hans gjentagne Fritfælsler, lod han den sit Maal sjelden forseilende Mine—Haan—springe.

Den følgende Fredag sagde han hoit i alle Kameraters Paahør til Engelman med en spottende Mine: "Har du imorgen atter bestilt din Tugtemester hid, for at hun skal bringe dig smukt og ærbart hjem? Du maa formodentlig hver Gang, du vil drikke en Snaps eller et Glas M, først bede om Tilladelse dertil? Dersom jeg var som du, sendte jeg min Kone paa Bygningen og blev selv hjemme og madebde den Lille!"

Ligesom Meldug paa den nyppirede Sæd faldt denne Tale som Gift i Engelmans Sind.

Du understaar dig ikke at komme igjen i Ekstermiddag for at afhente mig paa Bygningen, sagde han Lørdagsmorgen til Gertrud. For din Skyld vil jeg ikke være til Spot for mine Kamerater. Menneftenes Spot maa man heller høre end Guds Brede, svarede Gertrud. Jeg ved dog, at mange Koner herfra Landsbyen om Lørdagen afhente sine Mænd i Byen, og forhen har

og saa du gjerne seet, at jeg gjorde det.

Saa forhen, sagde Engelman, men pludselig holdt han inde. Han havde ellers maattet sige noget Uforbelagtigt om sig. Saa længe nemlig som han havde en god Samvittighed, var det ham stedsse kjært at kunne gaa hjemover ved Siden af sin kjære Gertrud.

Da Engelman nu om Eftermiddagen forlod Arbeidet, sagde hans Forsører til ham: "Kamerat, vis nu, at du ingen elendig Kvindetræler, og at du efter dit eget Forgodtbefindende kan skalte og valte med din Ugeløn, som du jo selv har fortjent dig!" Og saa førte han ham med sig ned til den Selvedes Hule, hvor saa mange Familiers Lykke er gaaet tilgrunde ved Drik og Spil. Ved hans Hjemkomst sattes naturligvis atter Kone og Børn i Angst og Skræk.

Nu? sagde Engelman en Søndag Middag, da han saa, at der ingen Kjøddret blev frembaaret til ham.

Jeg eier ikke en eneste Stilling mere, sagde Gertrud med taarefyldte Øine. Selv de Penge, som jeg havde sammenparet til Skjorter for Georg, har jeg udgivet.

Godt? raabte Engelman rasende. I saa mange Aar har jeg maattet ernære Eder, og nu har du ikke engang en Ret Mad til mig? Vi, jeg skal vise dig, at du ikke skal behandle din Mand saaledes ustraffet.

Gertrud blev ligbleg, da hun saa sin Mand gribe sin Murhaffe og affrue Skafet paa den. Hun følte sig overbældet af en saadan Kraftløshed, at hun ikke formaaede at røre sig af Stedet. Skjælvende fra

Top til Taa blev hun siddende paa sin Stol. Da Børnene saa Faderen fare løs paa deres Moder, flokkede de sig om hende og søgte at beskytte hende med sine Legemer.

Saaledes maatte ogsaa de modtage de første Slag af den umenneskelige Fader; men Gertrud, der ikke agtede den Fare, som svævede over hendes eget Hoved, søgte kun at beskytte dem for hendes Ægtefælles Raseri.

Mand! raabte hun til ham, staa dog dine ufkyldige Børn, og lad din Brede træffe mig alene.

Værgeløs, med Hænderne trykket til det blege Ansigt, gav hun sig nu til Pris for Mandens Mishandling, idet han iblinde slog løs paa hendes Hoved, Ansigt og Skuldre.

Nu faldt den elleveaarige Georg ham i Armene. Fader! raabte han opbragt, hold strax op, og lad min stakkels Moder være!

Greben ved Haarene fløi Drengen mod Væggen. Men blødende som han var, før han igjen op for at afværge Faderens Mishandling af den elskede Moder.

Da søgte hun ikke længere at beskytte det truede Ansigt, men lod Hænderne synke i Skjødets og raabte med al den Angst, som Moderskjærligheden indgjød hende, til Børnene — redder Eder og tager Lise med Eder!

Rose greb det i Buggen strigende Barn og flygtede med dette og den halvdøde Herman ud af Huset. Kun Georg forlod ikke den rasende Fader, men klyngede sig fast ved hans Ben og søgte derfra at hindre hans Arm fra dens grusomme Bevægelse.

Endelig var Engelman træt. Han kastede endnu Træskafet i Hovedet

paa den blaa og brun slagne Kone, gav Georg endnu et Spark med Foden og forlod bandende Stuen, hvor Gertrud svømmede i Blod og Taarer.

Som bekjendt gives der en langsomt tærende og en anden hurtigt til Enden førende Art af Svindsot. Ligesaa forholder det sig med den moralste Fordervelse. Engelmans kunde man med Rette kalde den galloperende, som iler frem med Kjempestrid til en Afgrund, hvorfra Redning ikke er mulig. I saa Uger var der af en slittig, redelig Arbejder, af en god Egtfælle og en kjærlig Fader bleven et Menneſte, der sønderrev Naturens helligste Baand.

Derfor, o Menneſte! stjaelv for det første Stridt paa Lastens Vei, thi med det staar de øvrige i Forbindelse, der fører dig til en bundløs Afgrund.

Efterat Engelman havde forladt Stuen, kom de andre Børn sthyrtende ind igjen. Da Rose saa sin næsten ukjendelig forslaaede Moder, havde hun af Forstrækkelse nær tabt sin lille Søster. Hun og den svage German badede den Mishandlede med sine Taarer. — Georg agtede ikke sine egne Smærter, men grædende betragtede Moderen, mumlede han tænderstjærende: Den afsthyelige Fader! Dersom han engang til prygler Moder, vil jeg knuse hans Arme.

Disse barnagtige Ord bedrøvede kun endnu mere den stakkels Gertrud.

I Stilhed tænkte hun ved sig selv: Svad skal der blive af dine Børn, og især af den desuden trodsige

Georg, med et saadant Exempel som dette for Die?

Kjærligheden lider, taaler og bærer Alt—siger Apostelen Paulus. Denne Sandhed bevidnede Gertrud. Trods den lidte Mishandling elskede hun endnu stedse sin Mand, som jo var hendes Børns Fader. Derfor søgte hun ogsaa at tildække hans Synders Mængde.

Fader har rigtignok i sin Bræde slaaet mig slemt, og jeg ser vel meger forslaaet ud? sagde hun til Børnene der slet ikke kunde give sig tilfreds over sin Moders stræffelige Udseende.

Sa, du ser ganske frygtelig ud, Moder! hulkede Rose. Du er dig ikke selv lig. Goved og Ansigt er ganske underløbet med Blod, og Dinene kan man neppe se.

Det smerter mig ogsaa temmelig, sagde Gertrud, men alligevel siger jeg ikke som Georg: "Den afsthyelige Fader!" og heller ikke truer jeg med at knuse hans Arm. Sa, jeg stulde endnu gjerne mange Gange lade mig slaa af ham, naar jeg derved kunde haabe, at han vilde lade være at spille og drikke. Den samme Arm, som nylig mishandlede mig, har i over ti Aar utrættelig arbejdet for mig og Eder; og du, Georg, vilde, fordi hans Arm engang har slaaet paa mit Kjøb istedetfor paa Stenene, at den stulde knuses? O, du utatnemmelige Barn! har du ikke din Fader at takke for dit Liv og for dets Ophold indtil nu, og vil du ikke engang for hans Skyld taale en liden Smerte?

O, svarede Georg kræftet, det var ikke for min, men for din Skyld, for at han ikke mere stulde gjøre dig noget Ondt, at jeg vilde knuse hans Arm. (Fortsættes.)

Jødernes Handel og Skibs fart.

(Oversat fra Engelsk.)

Det var først temmelig sent, at det jødiske Folk viste nogen afgjort Tilbøielighed til Handel. Dette kan ikke undre os, naar vi betænke, at Israelliterne kom ind i Palæstina fra Egypten som et rent Nomadefolk, der næsten udelukkende havde sit Underhold af sine Hjorder af stort og smaat Kvæg, og kun efterhaanden som det lykkedes dem at forjage de cananitiske Folkeslag fra det laderliggende Stetteland, som dog længe forblev i disse Hænder, lagde de sig efter Algerbruget. Der gik sandsynligvis en ikke ganske kort Tid hen, førend de fra Jordan naaede frem til Kysten og bleve Eiere af Landet der (se Dom. 1, 27—34; 18, 1). Den Kyststrækning, som kom i Folkets Besiddelse, var ikke stor og rakte blot omtrent fra Karmel til lidt nedenfor Toppet, en Længde af 65 eller 70 eng. Mile; og den var dertil næsten aldeles blottet for Havne, idet Toppes Rhed var den eneste nogenlunde sikre Ankerplads. Saaledes var der intet i Landets geografiske Beliggenhed, som kunde blive en naturlig Spore for Hebræerne til at lægge sig efter Handelen; man kunde hellere sige, at de paa Grund af hin Kyststræknings Karakter vare udelukkede fra at blive et Handelsfolk. Havde der for Israel været nogen Nødvendighed tilfede til at indlade sig i Handelsforetagender, saa kunde uden Tvivl hine Hindringer, som Naturen havde lagt i Veien for Folkets Udvikling i denne Retning, have været

ryddede tilside, men der var ingen saadan Nødvendighed, ingen Trang, som skulde kunne lede Hebræerne til at vende sine Tanker mod Havet. Lige ved Siden af dem, i Nord, boede den gamle Verdens mest driftige Handelsfolk, et Folk, der altid var venligtindet mod Israel og med Glæde omtuskede alle de Varer, det hentede hjem fra alle de bekjendte Lande, mod Korn, Vin og Olie fra det hellige Land. Phønikerne kunne forshne Jøderne med baade Østens og Vestens Produkter, saameget de lystede, fint Lærred, Purpur, Sølv, Guld, Tin, Bly, Messingkar, Feste og Væsker, Elfenben og Ibenholt, Smaragder og Agat samt de vigtigste Krydderier. (Ezech. 27, 7—22).

Heraf kom det, at Israelliterne indtil Salomos Tid slet ingen Søhandel havde eller ialfald kun en Handel, der var ganske uden Betydning. I alle de ældre Skrifter af Bibelen finde vi kun et eneste Sted, der tydeligt omtaler en af Israels tolv Stammer som den, der beskæftigede sig med Skibe og Søvejen. Dette Sted møder os i „Deboras og Baraks Lovsang“ (Dom. 5), hvor det om Dan hedder, at „han dvælede ved Skibene“, medens Debora og Barak befriede Israelliterne fra deres Trældom under den cananitiske Konge Sabin. Vi kunne vel ikke fra disse Ord med Bestemthed slutte os til, at Daniterne dreve en formelig Handel tilsøs, men saameget bliver dog sikkert, at de vare

fortrolige med Søen; de havde flere egne Skibe og brugte dem enten til Handel eller til Fisseri. Paa denne Undtagelse nær høre vi Intet om Handel eller Skibsfart blandt Hebræerne før paa Kong Salomos Tid. Men da var der foregaaet en overordentlig Forandring med Nationens Stilling, idet den fra en undertrykt og kjæmpende Stat, som kun med stor Vanskelighed havde kunnet holde sig paa sit snevre Gebet, hvor den desuden havde et halvt Snes mægtige Fiender midt iblandt sig, var bleven til et mægtigt Folk, der udstrakte sit Herredømme over et Areal af 400 (eng.) Mile fra Euphrats Bred paa den ene Kant til den smaaeste Halvø og Ægyptens Grændser paa den anden. Davids heldige Krige havde stillet Sønnen Salomo lige med Ægyptens og Assyriens Konger, der paa denne Tid vare de mægtigste blandt Verdens kronede Hoveder. Det var under disse Omstændigheder naturligt nok, at Handelsaanden tilfidsst ogsaa gjorde sig gjældende hos Folket, at en Magt, som raadede over to Have og en stor seilbar Flod, som stræbte efter at rivalisere med Assyrien og Ægypten i Pragt og Berømmelse, som eiede den største Del af den syriske Kyst og desuden en udmærket Havn ved det røde Hav, der aabnede den en Handelsvei mod Osten,—det var naturligt, at en saadan Magt maatte vende sine Tanker mod den udenlandske Handel og forsøge paa at staffe sig direkte de Handelsvarer, som den hidtil havde noiet sig med at erhverve fra sine mere foretagssomme Naboer. Men her frembød sig nu strax en Hindring. I denne tidlige

Periode af Verdenshistorien var det kun meget faa af de Nationer, hvis Lande, bestyrelses af Havet, som lode Skibe gaa paa Søen og vovede sig ud paa Farten til fjerntliggende Lande; og paa hele den betydelige Landstrækning, som ved denne Tid var kommen under jødisk Herredømme eller ialfald stod under jødisk Indflydelse, var der kun et eneste Folk, som kunde kaldes et søfarende Folk, nemlig Phønikerne. Men disse vare blandt alle dem, der beboede det ovennævnte Landomraade netop det Folk, som besad den største Uafhængighed, og over hvem den jødiske Konge havde allermindst at sige. Forholdet mellem Isøerne og Phønikerne havde imidlertid altid været og var fremdeles meget venstabeligt, og Salomo besad uden Tvivl ogsaa den Indflydelse over Phønikerne, som Herskeren i en stor Stat almindeligvis pleier at have over de mindre mægtige i dens Naboer. Nok er det, den jødiske Konge havde meget liden Vanskelighed ved at overtale Kongen i Tyrus—en af de betydeligste, om ikke den betydeligste By i Phønicien—til at indgaa i en inderlig Handelsforbindelse med sig, en Forbindelse, som var af den største Betydning for Salomo, om hans store Planer skulde faa et heldigt Udfald.

Disse Salomos Planer havde et Omfang, der er bleven lidet paaagtet endog af opmærksomme Bibellæsere. Idet han skulde begynde paa et Handelsforetagende, var han ikke fornøiet med at vove det i en enkelt Retning. „Kong Salomo lod gjøre Skibe i Oziongøber, som ligge ved Elath paa Bredden af det

røde Hav i Edoms Land" (1 Kong. 9, 26) og „Kongen havde ogsaa Tharsisfibe paa Havet" (1 Kong. 10, 22). Det vil sige: da hans Herredom strakte sig til to Have, som paa Grund af de daværende Skibsforholde vare ganske skilte fra hinanden og ikke kunde befæres af de samme Skibe, besluttede han at sætte to Flaader i Fart paa disse Have. I Eziongeber, beliggende i Bunden af Akababugten, den østligste af de to smale Fjorde, hvori det røde Hav ender, byggede han en Flaade til Handelen med Osten og Syden, idet han sandsynligvis hertil benyttede phøniskiske Skibstømmermænd, saaledes som han havde anvendt phøniskiske Arbeidsmænd ved Bygningen af Templet (1 Kong. 4, 6—10; 7, 13) og i en eller anden Havn ved Middelhavet—sandsynligvis Toppe (2 Kron. 2, 16)—sik han istand en anden Flaade til Fart mod Vesten, en Flaade, som af Kongebøgernes Forfatter kaldes „Tharsisfibe". Denne Flaade ledsagedes paa sine Rejser af Kongen af Tyrus's Skibe; den førstnævnte Flaade synes at have faret uden saadant Følge.

Uden Tvivl vare Salomos Skibe byggede efter saadanne Modeller, som Phønikerne havde fundet mest hensigtsmæssige. De vare sandsynligvis aabne Galeier med høie For- og Bagstavne, forsynede med en Mast, en Raa og et firkantet Seil, og bleve i Regelen fremdrevne ved Rorer. Afshriftede Mindesmærker vise os endnu Skibe af et saadant Udseende fra en Tid af omtr. 805 Aar f. Chr. Det synes, som om den thyriske Konge, Hiram, har foræret Salomo et vist Antal phøniskiske

Skibe (2 Kron. 8, 18), og disse have da tjent som Modeller for Salomos Skibsbyggere i Toppe og Eziongeber.

Salomos egne Undersaatter vare, i ethvert Fald i den første Tid, altfor ukyndige i den Kunst at styre et Skib til alene at betroes Omfor- gen for de nbyggede Handelsflaader. Den jødiske Konge henvendte sig derfor til sin phøniskiske Broder, hvis Søfolk hørte til de dygtigste, Verden den Gang besad, „og Hiram sendte sine Tjenere, søyndige Skibsfolk, paa Skibene med Salomos Tjenere" (1 Kong. 9, 27). Hiram's Søfolk udgjorde altsaa den ene Del af Besætningen, og Salomos Tjenere den anden, mindre kyndige Del. Da der ikke krævedes nogen særlig Kyndighed i Søvæsenet for at være en god Korskarl, og Skibene, som før jagt, mest roedes frem, er det sandsynligt, at Søderne bleve satte til denne Tjeneste, medens alle de Postere ombord, hvis Indehavere havde med Styring og Seilsætning at gjøre, uden Tvivl betroedes til de „søyndige Skibsfolk", som Hiram sendte. Phønikerne alene vidste, hvorledes Kursen skulde sættes Nat og Dag, naar og hvorledes Seilet skulde bruges, naar man maatte lægge ind i Havn eller gaa i Lænder et fremspringende Fjbjerg, naar man maatte krybe langs med Landet, og naar man kunde sætte ud tilhavs;—de alene forstode sig paa Legnene, som gif forud for Storm og Stille, kjendte de forskellige Rysters eiendommelige Farer: Neb og Klipper, Sandbanker, Strømninger, Flod og Ebbe;—de alene vare i Stand til at navigere et Skib, Søderne kunde i det Høieste

hjelpe til med at drive Skibet fremad.

Dg nu komme vi til de interessante Spørgsmaal: hvorhen for Salomons Flaade? og: hvilke Varer bragte de hjem med? Det sidste af disse Spørgsmaal bør først besvares, fordi det hjælper os til at besvare det første. Det fortjener allerede først at bemærkes, at de Varer, som de to Flaader bragte med sig tilbage, vare meget uligartede; Ostens og Vestens Handelsgenstande vare i det Hovedsagelige forskjellige fra hinanden. En Vare, og det den, som lige fra den ældste Tid og indtil nu har været mest eftertragtet, Guldet nemlig, blev dog søgt og fundet paa begge Kanter; Guldtørsten blev sluttet baade i Osten og Vesten, og medens Tharsisstibene kom til Salomo en Gang hvert tredje Aar, „medbringende Guld“ (1 Kong. 9, 22) i ubekendt Mængde, hentede Eziongeberflaaden aarlig—som det synes—420 (1 Kong. 9, 28) eller 450 (2 Krøn.: 8, 18) Talenter Guld og bragte det til Salomo. Men forøvrigt vare Varerne forskellige. Tharsisstibene indladede hovedsagelig Sølv, og det var netop som en Følge af den bethdelige Indførsel af Sølv, at dette Metal „ikke agtedes for Noget i Kong Salomos Dage“ (1 Kong. 10, 21). Disse Stibe bragte ogsaa Elfenben, Abekatte og et Slags sjældne Dyr, som Isøderne kaldte „Luffihm“; hvad dette Dyr egentlig bethder, kan man vanskelig afgjøre; vor Oversættelse gjengiver det med „Paafugle“, dog er dette nærmest en Gjetning, og det tør ikke paastaas, at man herved har truffet det Rette.

Flaaden fra Eziongeber, som for

paa det røde Hav og til Ophir, bragte Især med sig Guld, men desuden ogsaa „Sandeltræ i stor Mængde og kostbare Stene“ (1 Kong. 10, 11); den havde derimod, saavidt os bekjendt, hverken Sølv eller Elfenben eller Abekatte eller Paafugle med sig. Sandeltræet anvendte Salomo til Ræfverk for Tæmplet og sit eget Pallads og til Rammer om Citharer og Harper, af hvilke Instrumenter der brugtes en stor Mængde ved den offentlige Gudstjeneste i Israel.

Efterat vi nu saaledes have betegnet Varernes Art, skulle vi prøve at bestemme, paa sikre eller sandsynlige Grunde, hvorhen Flaaderne seilede. Hvad først Middelhavsflaaden angaar, da underretter Krønikebogens Forfatter os om, at den gik til Tharsis, (2 Krøn. 9, 21) og deraf har den da faaet sit Navn. At Tharsis laa i Vest for Palæstina et eller andet Steds ved Middelhavet synes paa Forhaand rimeligt. Da Jonas vilde fly fra Jehova, gik han ned til Toppe og fandt der et Skib, som skulde gaa til Tharsis (Jonas 1, 3). Tharsis staar i 1ste Mosebog i Forbindelse med Elisa (Eolis), Kittim (Cypern) og Dodadim (Rhodos). Der var en stadig Skibsfart mellem Tharsis og Tyrus fra Salomos Tid og lige til det babyloniske Fangenskab, hvilket ikke kunde have fundet Sted, hvis Tharsis ikke havde ligget ved Middelhavet. Nu var der ved dette Havs Kyster to—og kun to—Stæder, som en Isøde naturligen kunde betegne med Navnet Tharsis. Det ene var Tarsus i Cilicien, som siges at være grundlagt af Senacherib, men som blot maa være bleven gjenopbygget

af denne Hvirte; det andet Sted var Tartesjus i Spanien, om hvilken By der fortælles hos ældre Historie-skrivere, at den har været en phønisk Koloni. Det er næsten sikkert, at Tharsis maa have været den ene eller den anden af disse to Byer, men hvis vort Valg saaledes bliver indskrænket til disse to, kunne vi ikke betænke os paa at vælge Tartesjus. „Spanien“, siger en gammel romersk Historieskriver, „eier en Mængde Jern-, Kobber-, Sølv- og Guld-Miner; især ere Sølvminerne overordentlig rige“. Ubesatte findes ogsaa paa Gibraltarklippen. Elfenben førtes uden Tvivl af de phøniske Skibe over fra Nordafrika og oplagdes i Tartesjus, der, i Næghed med de fleste andre phøniske Kolonistæder, væsentlig var en Stapelplads. Saaledes vare alle de Varer, som efter Skriftens Udsagn, bragtes hjem af Middelhavsflaaden at erholde i Tartesjus, medens man i Tarsus, saavidt os bekjendt, blot kunde faa en eneste af disse, nemlig Guld. — Det er ikke ganske klart, hvorfor Hiram og Salomos Flaader kun gjorde Reisen til Tharsis en Gang hvert tredje Aar; thi det er umuligt, at Reisen frem og tilbage med Ladning og Losning skulde have optaget en saa lang Tid, selv om man tager ethvert Hensyn til den Omstændighed, at Strymandskunsten dengang endnu var i sin Barndom, og Skibene smaa og lidet istand til at arbejde sig op imod Vinden. Den hele Strækning langs Afrikas Nordkyst er jo ikke mere end 2500 eng. Mil. Maafee hang den treaarige Periode sammen med den phøniske Handels almindelige System, idet denne var saa overordent-

lig udstrakt, at man ikke kunde række hvert Aar at besøge hvert af Stapelstæderne.

Med Hensyn til den anden Flaade have vi sagt, at den udgik fra Eziogebær ved Bunden af Akabugten og for paa Dphir, hvorfra den hentede Guld og Sandeltræ i stor Mængde samt desuden kostbare Stene. Spørgsmaalet er nu: hvor laa Dphir? Dette Spørgsmaal er blevet meget forskjelligt besvaret, og det er neppe muligt af afgjøre Sagen med fuld Sikkerhed. Man har Dphir i Arabia, i Hindostan, paa Ceylon, paa Østkysten af Afrika, i Afrika, i Frygien, i Spanien og i Syd-Amerika, hvor man har troet at gjenfinde Navnet i Peru. Blandt denne Række Navne maa strax 2 Steder betegnes som umulige paa Grund af deres store Fjernhed fra Flaadens Udgangspunkt, nemlig Peru og Ceylon; den direkte Vej til det sidste Sted er vistnok forholdsvis ikke saa lang, men man maa her tage i Betragtning, at Kystrlinien saagodt som udelukkende fulgtes i hine Dage, og vil Sandsynligheden af, at Dphir kan være at søge paa Ceylon, være meget liden. Armenien og Frygien maa følge Perus og Ceylons Skæbne, som Indlande, hvortil ingen Flaade kan seile. Spanien maa ogsaa udslettes, fordi dette Land besyldes af et Hav, som man i hine Dage ikke kunde naa fra Eziogebær. Som Steder, iblandt hvilke der endnu kan blive Valget, staar saaledes kun tilbage Afrika, Arabia og Hindostan; men Sandsynligheden taler ikke lige stærkt for alle disse tre. Skriftens Udtalelser ere afgjort til Gunst for Arabia. Dphirflaaden nævnes baade i Kon-

gebøgerne og Krønikebøgerne i Forening med Dronningen af Sabas Besøg ved Kong Salomos Hof, og det i saa nøje Forening hermed, at man strax maa saa den Tanke, at det var ved de af Dphirslaaen foretagne Reiser, at hun kom til at høre om Salomos Storhed og Visdom. Nu saa Saba eller Sheba utvivlsomt i Arabien. „Shebas Guld“ og „Dphirs Guld“ bruges ogsaa paa flere Steder i Skrifterne om hinanden og ere kun Betegnelser for det fineste Guld. Endelig staar Dphir paa det Sted, hvor det første Gang møder os i Bibelen, (1 Moj. 26—29) midt iblandt en Række utvivlsomme arabiske Navne, saa at der maa have været et Dphir i Arabia, hvad enten nu dette er Salomos Dphir eller ikke. Trods de Paastaande, som af nyere Lærde ere blevne fremsatte, væsentlig paa sproglige Grunde, om at Dphir maa søges i Hindostan, tør det dog være sandsynligst, at det Dphir, som besøgtes af Salomos Rødhavsflaade, var beliggende paa Kysten, rimeligvis Sydostkysten, af Arabien. Paa denne Kyst var der en By, kaldet Uthar, der nævnes som „Sabæernes Færmeste Stad“. Arabien maa paa hin Tid have frembragt Guld; i alt Fald satte Landets Velstand det

istand til at opdyngge jaadanne Mængder af Guld, at „Dphirs Guld“ blev næsten til et Ordsprog. Sandeltræ er vel af Dphiriterne bleven indført fra Malabarhysten og oplagt i Dphir for Markedet i Beften. Kostbare Stene frembragte Arabien selv i Dverflod, og dette gjælder endnu for enkelte Stenes Vedkommende som Smaragden og Dnyren. Sødernes Handel tilføes baade hævende sig og sank med Salomo. Et Forsøg blev et Aarhundrede senere gjort af Josaphat paa at gjenoptage Dphirarten, og en Flaade af Handelsstibe blev bygget i Eziongeber (1 Kong. 22, 48); men Foretagendet blev til Intet, da Skibene ødelagdes af Stormen. Kort efter afstædede Edom det Aag, Israels Herredømme havde lagt paa det, (2 Kong. 8, 22), og Havnene ved det røde Hav vare dermed tabte. Ved Middelhavet synes det ikke at have været gjort nogetstøhøjest Forsøg paa at gjenoptage Handelen paa Tharsis efter Salomos Tid. Det Skib, i hvilket Jonas gif ombord i Havnen Zoppe, var klarligen et fremmed Skib (Jonas 1, 5—9), sandsynligvis et phønisk, og den Handel, som Søderne sees at have vedligeholdt med Tyrus og Ægypten, foregik tillands.

Gud skal vise mig Veien

En ældre Herre, ledsaget af sin Datter, besøgte engang en af Englands Stenkulsgruber. Efterat de en Stund havde vandret omkring,

begyndte de at samtale med Arbejderne, som efter sluttet Dagværk just da vendte hjem. En af disse, en Mand med grobe, men udtryksfulde

Træk, hvem de gjorde nogle Spørgsmaal om Arbeidernes Forhold og Stilling, svarede dem: "Ja, vistnok er Arbeidet i Gruberne uvisomt; men jeg synes, vi have det bedre allesammen, siden lille John døde."

"Hvem var lille John?" spurgte den lille Pige med om Deltagelse.

Dette Spørgsmaal gav Anledning til følgende Fortælling:

"Ser De, John var Søn af Jesse. Jeg tror, at Jesse var den Æneste iblandt os, som nogenstunde bad et Fadervor. Han var en udmærket ung Mand; men vi andre vare alle en ond Hob. Paa Gud og Guds-frygt tænkte vi aldrig. Vore Søndage vare i Særdeleshed rigtige — ja jeg maa vel sige det, Djævelsdage; intet Andet end Drif, Kortspil og Lignende var da at tænke paa. Efter nogen Tid giftede Jesse sig med en vakker, behagelig Pige, som ogsaa var from. De vare aldrig sammen med os om Søndagene, men da gik de undertiden flere Mil for at saa høre en Prædiken. Naturligvis kunde vi ikke lide Jesse; især gjorde jeg, hvad jeg kunde, for at fortredige ham. Ikke lidet forargede bleve vi, da man en Lørdags-aften havde opspigret paa et Tre Underretning om, at en Præst den følgende Dag skulde prædike her. Vi vidste vel, hvem vi havde at tale for dette, og kom overens om ikke at taale Præsten iblandt os. — Prædikanten kom og fandt her et rigtigt Babel. Vi havde sammenrottet os og holdt et saadant Uvæsen, at han maatte holde op at tale. Han begyndte flere Gange paa ny og gik endog midt ind i den larmende Hob — han var en modig Karl, det maa jeg sige, — men det hjalp ikke; vi ble-

ve blot endnu mere vilde; thi vi havde Alle nok Brændevin i Hovedet for at være rasende.

Hvor vi siden trængte og forhaanede den stakkels Jesse! Men han bar Alt med Taalmodighed. Det er sandt, jeg skammede mig over min Opførsel mod ham; men jeg skulde hellere villet dø end tilstaa det. Senere har det alligevel gjort mig ondt. Thi, ser De, en Dag fik vi høre under vore Fødder et dumpt Brag og Døn, og da kunde vi forstaa, at Nogen blev levende begraven. Dette var i den Grubegang, hvor Jesse arbejdede, og han var her ved denne Leilighed ganske alene. De øvrige Arbeidere vare alle gaaede ind i en anden Grubegang for at holde Middag, men han var bleven staaende igjen for at undgaa at høre vore ugudelige Samtaler. — Vi begyndte strax at grave for at saa fal paa ham. Det varede heller ikke længe, før vi fandt — hans Lig; med Undtagelse af Ansigtet, var hele Legemet knust. Hans Aasyn var saa roligt og mildt; vi kunde ikke se paa ham; thi vi tænkte paa, hvorledes vi havde behandlet ham. Vi bare ham hjem til hans Hustru. Hun var sig ikke ad saaledes, som Kvinder ellers pleie, men det var forferdeligt at se, hvor ligbleg hun blev. Vi vare Alle meget nedslagne. Den stakkels Mand havde aldrig sagt os et ondt Ord og med Taalmodighed taget imod mangt et Stjeldsord af os. — Vi fulgte ham Alle til Graven, og den samme Prædikant, som vi havde behandlet saa ilde, holdt Ligprædikenen. Det rørte endog saa haarde Hjertter som vore at se den unge Enke med sit lille Barn vaa Urmen følge med Ligfi-

sten. Den arme Sjæl tog sig sin Mand's Død ret til Hjertet. Man sagde, at Slaget kom for hastigt over hende og udtørrede alle hendes Taarer. Vi saa hende blive mere og mere bleg og usjel, og efter tre Maaneders Forløb døde ogsaa hun.

Saa var den lille John fader- og moderløs. Vi besluttede at opdrage ham og kastede hver Maaned Lod om, hvem der for den kommende Maaned skulde have ham i sit Hus. Loddet faldt ofte paa mig, og jeg var ikke misfornøiet dermed; thi jeg tænkte paa, hvor ilde jeg havde behandlet hans Fader. — Den lille John var et suilt Barn, men liden og svag. Vore Suftruer pleiede ham med Omhed, men det vilde ei ret lykkes dem. Saaledes svandt imidlertid Arken. John begyndte at arbejde i Gruberne. Nagtet hans Legeme var svagt, var han dog modig og flink i sit Arbeide. — Om Gud og Kristendom talte vi aldrig med ham. Dette var mig da endnu ubehageligere end forhen. De mildere, blødere Følelser vare da suundne, og jeg havde Alt, som havde endog blot det ringeste Skin af Fromhed.

En Dag var den lille Gut med mig. Han havde raast fuldenndt sit Arbeide og stod og pratete ved Siden af mig. Jeg holdt just paa at istandsætte et af mine Arbeidsredskaber, da han helt uventet spurgte mig: "Keene" — dette er mit Navn — "hvorfra ere alle disse Kul komne?" — "Fra Jorden", svarede jeg. — "Det forstaar sig; men hvem har gjort dem?" — "Naturen mit Barn." — "Men hvem har gjort Naturen, Keene?" — "Naturen har gjort sig selv." — "Ik nei, Keene", sagde han med alvorligt Ansigt, og jeg ved ei,

hvorfor hans Ord trængte saa forunderligt igjennem min Sjæl, "Gud har gjort Altsammen, Gud er ogsaa hernelde i Mørket." — "John", sagde jeg, "hvem har sagt dig det?" — "Den gode Mand." — "Hvilken god Mand?" — "Den som prædikede ved Mamas Grav." — "Og hvor har du seet ham?" — "Igaar paa Landeveien. Han kom ridende, og da han fik se mig, tog han mig op til sig paa Hesten og lod mig ride et langt Stykke, og da talte han med mig om min Gud og Frelser."

Min Mund var lukket; jeg kunde ikke sige et Ord; men inden i mig kogte det. Jeg reiste mig hastigt op, og i samme Dieblit, formentlig ved den heftige Bevægelse, sluffedes min Grubelampe. Saadant pleier ikke ofte at indtræffe; jeg maatte vente og raabe, indtil Noget kunde komme til mig med Lys; thi Gruber var fuld af Guller. "Jeg sagde derfor til Gutten: „Vær ikke ræd, John;" men selv var jeg imidlertid ikke vel tilmode; thi vi befandt os just i en farlig Del af Gruben. — Jeg er ikke ræd, Keene", sagde Barnet; "tror du ikke, at Gud er hos os?" — Ved disse Ord gif en Gysning gjennem alle mine Lemmer; hvert Vindpust, som kom ned i Grubegang, tyktes mig at være Hans Mandedrag, Guds Mandedrag. En Time forløb, og Ingen kom. Da sagde Barnet: "Keene, jeg skal gaa og hente Lys til dig: „Gud skal vise mig Veien", og med det Samme hørte jeg hans snaa Fødder vandre fremad gjennem de farlige Gange. Det var et forferdeligt Dieblit, Angestsveden brød frem over mit hele Legeme. Jeg kaldte ham tilbage, men hans barnlige Stemme

svarede: „Gud skal vise mig Veien.“

—Saa ofte jeg tænker derpaa, gaar en Gysning over mig. Den Dei, Gutten havde at gaa, var den vanskeligeste i hele Gruben, fuld af igjensaldne Gange og farlige Steder; og saa var han ene og uden Lampe. Da de om en Stund kom til mig med Lys og fortalte mig, at John var velbeholden og uskadt, troede jeg det ikke, før jeg fik se ham selv og høre ham raabe: „Keene, Alt har gaaet godt; Gud har vist mig Veien“.

De kan tro mig, naar jeg siger det, at jeg fra denne Stund var et andet Menneske. Ikke saa, at Alt blev godt paa en Gang; jeg kjendte da ikke Veien, jeg tænkte heller ikke da, at Gud, som John havde sagt, skulde vise mig Veien; men Han har dog gjort det.

En Dag, da Gutten arbejdede flittigt, klagede han over Hovedpine og Tørst. Jeg bar ham hjem i mine Arme og lagde ham paa hans Seng, som skulde blive—her stammede Fortælleren og borttørrede med Haanden nogle Taarer—hans Døds seng. For hver Aften fandt jeg ham svagere, og omkring mig blev ogsaa Alt mere mørkt. En Morgen spurgte han mig med svag Røst, om jeg ikke vilde sende Bud efter den gode Mand, som talte ved hans Moders Grav. Jeg kunde ikke sige Nei; og ikke længe efter var Præsten ved Guttens Seng, talte og bad med ham. Dette syntes at gøre Barnet godt. Og da de andre Grubearbejdere med sine sorte Ansigter og Lamper i Hænderne tittede ind for at spørge, hvorledes han befandt sig, smilte han dem saa venligt imøde, at det gjor-

de Hver og En, som saa det, godt i Hjertet“.

Her stammede Fortælleren atter, overvældet af Mindet om disse Stunder. Hans Læber dirrede, og over hans sorte Ansigt spredte sig et Udtryk af dyb Rørelse.

„Døde han da?“ spurgte den unge Pige sagte.

„Ja han døde. Han blev vistnok meget bedre en Tid, og vi begyndte allerede at haabe, at han skulde blive frisk igjen; men saa indtraf en Vending i Sygdommen. Han blev saa bleg; hans smaa Hænder havde ikke mere nogen Kraft. Præsten besøgte ham endnu en Gang. Da han boiede sig ned over Barnet og spurgte, om han var ræd for at gaa igjennem Dødens mørke Dal, svarede han—hvad tror De, han svarede? Af, det gif mig gjennem Marv og Ben. Han sagde: „Gud skal vise mig Veien“.—Og Gud har ogsaa vist mig Veien. Et saadant Dødsleie har jeg aldrig seet. Han holdt min Haand i sin og sagde: „Keene, elsker du ogsaa Jesus?“ Derpaa gif en Nysning over hans Ansigt, derpaa et Smil og siden—ja jeg kan ikke beskrive det—stinnede hans Ansigt som med en himmelsk Glæde“.

Manden sænkede Hovedet og græd som et Barn. Og han græd ikke alene.

Se her atter Gud. En aabenbart fiendtlig Grubearbejders forstenede Hjerte bliver vækket og høiet for Sandheden ved et Barn—gjennem et Dieblifs levende Forestilling om Guds Nærværelse. Hvad ikke det kraftigste Guds Medskab formaar, det gjør Gud gjennem et lidet Barn.

Blandinger — Nyt og Gammelt.

Guds Ords Kraft. I Rhinlandene levede en fattig Enke, hvem Nøden trykkede saa haardt, at hun saa sig nødt til at sælge det ene Stykke Husgeraad efter det andet. Endelig havde hun kun et Nøttestamente. Med blødende Hjerte pantsatte hun omfjeder dette hos en Handelsmand. Denne tog det og bad til sig to Selstabsbrødre for med dem at læse Matthæi Evangelium og saaledes engang rigtig give sin Spot frit Løb. De begyndte ogsaa virkelig at læse og at spotte; men jo længere de kom, desto mere stille bleve de. Og da de havde læst til Kristi Korsfæstelse paa Golgata, forstummede Spotten aldeles. De vedbleve at læse til Enden. Men Handelsmanden sølte sig dreven til endnu engang i Stilhed at gennemlæse den hele Bog fra Begyndelsen. Og da han atter kom til Golgata, da græd han ligesom Galilæas Døtre ved Herrens Kors. Og han erkjendte og troede, at den korsfæstede Jesus af Nazaret er Kristus, og at Alle, som tro paa ham, ikke skulle fortabes, men have det evige Liv!—Ligesom Guds Ord fører til Kristus, saaledes opholder det ogsaa i ham. Dette viste sig ogsaa her; thi Handelsmanden vedblev at gaa frem i en sand og levende Tro paa sin Herre og Frelser.

Et Draaonregiment, som i den sidste tydsk-franske Krig havde lidt fækkeligt ved Bionville, blev atter efter Slaget kaldt sammen af Trompet-signalet. Ikke blot Krigerne be-

svarede dette med fine Gurra, men ogsaa de paa Valpladsen i Norden omstreifende og liggende Heste indfandt sig, badede i Blod og Svæd. Et Niendidue beretter, at det var et af de mest rørende Syn at se disse lemlestede Heste saaledes adlyde Kommando, skjønt flere kun med Nød og neppe kunde slæbe sig hen til sin Plads.

Kunstig Fiskeavl. I New York holdtes for nogle Dage siden et Møde af Folk, der interessere sig for Fiskeformerelse. Prof. Baird, Forbundsregjeringens Kommissær, gav adskillige Oplysninger. Kongressen havde sidste Gang bevilget \$15,000 for at fremme Fiskeavl i de Forenede Stater. Heraf var en stor Del brugt til at forplante "Shads" i de forskellige Vasdrag. En stor Del vare blevne slupne i Mississippis ovenfor St. Paul. Næste Aar ville de muligens ogsaa blive overførte til Mississippis Bifloder. Forholdsregler ere ligeledes truffene for at forplante Lag til de dertil egnede Floder. I en Dam har man 500 Lag, hvis Rogn skal befrugtes og omhyggelig forsendes. Fiskeforeningen i Tydskland har lovet at sende 250,000 Æg af den berømte Rhinlag; ogsaa gennem private Folk i Tydskland har man sikret sig Rogn. En Mand er afreist til California for i Sacramento-Flodens Biflod Cloud at samle Rogn. I det Hele taget omfattes Sagen med Interesse og ihæns at vinde Fremgang Aar for Aar.